

**"אבל איך
עושים
תשובה?",
שאג הרב שך
- "תשמעו
ממני! לאדם
זקן יש ניסיון!"**

**העצה המפתיעה של
הגראמ"מ שך זצ"ל
לחודש אלול**

לקראת שבועת מלכתא

פנינים לפרשת כי תצא | גליון מס' 393 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

"אבל איך עושים תשובה?!", שאג הרב שך - "תשמעו ממני! תשמעו עצה מאדם זקן! לאדם זקן יש ניסיון!". היינו בטוחים שהוא הולך להגיד משהו כמו: שכל אחד יקבל על עצמו שמשעה תשע בבוקר עד אחת בצהריים, הוא לומד בלי לדבר דברים בטלים... אבל הרב שך הפתיע...

הגה"צ רבי ראובן קרלינשטיין זצ"ל: כיצד להתחזק בימים אלו

"ולך תהיה צדקה לפני ד'" (דברים כ"ד, י"ג)

אני רגיל לספר את מה ששמעתי ממרן הרב שך זצ"ל בהיותי אברך צעיר לימים. היה זה בתאריך כ"ז באלול תשמ"ט, ימים ספורים לפני ראש השנה, וכך הוא אמר: "הנה קרב ובא יום ראש השנה, יום הדין, שבודאי מחייב אותנו ביתר שאת וביתר עוז, להתעורר ולעשות תשובה. "אבל איך עושים תשובה?" שאג הרב שך - "תשמעו ממני! תשמעו עצה מאדם זקן! לאדם זקן יש ניסיון!" היינו בטוחים שהוא הולך להגיד משהו כמו: שכל אחד יקבל על עצמו שמשעה תשע בבוקר עד אחת בצהריים הוא לומד בלי לדבר דברים בטלים...

דבריו - "עלינו לקחת עמנו דבר אחד קטן וללכת אתו הביתה... וללכת אתו 'עד הסוף'... ולבוא אתו בראש השנה... תשמעו ממני עצה: קחו עמכם דברים' - קחו עמכם את הקבלה הזו, ואיתה תלכו הביתה"... יש שהמליצו על כך את הפסוק במגילת אסתר (ט, כה): "אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה" - כאשר מתפללים "עם הספר", מתוך סדור, הדבר מועיל ל"ישוב מחשבתו הרעה" - לבטל את כל המחשבות הטורדות את הכוונה הראויה. אברך אחד הגיע לרבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל ימים ספורים לפני

אבל הרב שך הפתיע: "נקבל על עצמנו לברך ברכת המזון בכוונה! "ואיך נעשה את זה? הרי לפעמים, בעת הברכה, אנחנו עייפים, הראש לא מרוכז, המח לא צלול... מה נעשה? "נברך ברכת המזון מתוך סידור!", אמר הרב שך, "זה יעזור מאוד לכוונה! לכו הביתה, תגידו לנשים ולילדים שלכם, שמהיום והלאה מברכים ברכת המזון מתוך סידור! אני מבטיח לכם שאם נקבל זאת על עצמנו זה יעשה רעש גדול בשמים! יכריזו עלינו בשמים 'פלוגי עשה תשובה!' 'פלוגי עשתה תשובה!' אם נבוא ליום ראש השנה עם קבלה קטנה זו - זוהי 'תשובה!'" "הנביא אומר: 'קחו עמכם דברים ושובו אל ה'" - סיים הרב שך את

"שתקתי", אמר לי הרב מפוניבז', "ידעתי שהתשובה תגיע ולא טעיתי". "אומר לך", המשיך ה"חפץ חיים", "עם כולם נמצא הקדוש ברוך הוא, כי יש סיכוי שישובו. יפקחו עיניים, ישיתו לב, יבינו ויחזרו לדרך הישר. אבל המתגאה, הן שוטה הוא..."

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, על 'אלול' - חודש התיקון

ידוע הסיפור באותו רב שירד בראש השנה לפני התיבה ואמר בסילודין: "המלך!" - והתעלף. בקושי עוררוהו, שאלוהו מה ארע, וסיפר שבאותו רגע נזכר בסיפור בגמרא (גיטין נו ע"א), שכאשר ראה רבן יוחנן בן זכאי שהרומאים עומדים להחריב את בית המקדש - וידע מהכתוב שבית המקדש ייפול ביד מלך - יצא מירושלים ובא לפני המצביא הרומאי. אמר לו: "שלום עליך המלך". ענהו: "חייב אתה פעמיים מיתה. ראשית, שאיני מלך. והמכתיר מלך תחת הקיסר דינו כמורד במלכות". על כך ענהו שבית המקדש ייפול רק ביד מלך, ואז תוך כדי דיבורם הכתירו את המצביא לקיסר. "ושנית, אי מלכא אנא", אם מלך אני, "עד האידנא אמאי לא אתית לגבאי", היכן הייתה עד כה... וכפי שאמר יפתח לזקני גלעד: "הלא אתם שנאתם אותי, ותגרשוני מבית אבי, ומדוע באתם אלי עתה, כאשר צר לכם" (שופטים יא, ז).

(מצות לא תעשה סד) [ומכל מקום, יש עבירות חמורות יותר. ונאמר: "אני ה', השוכן איתם בתוך טומאתם" (ויקרא טז, טז), "אף על פי שהם טמאים, שכינה ביניהם" (רש"י). ונאמר: "הבוטח בה' חסד יסובבנו" (תהילים לב, י), אפילו רשע ובוטח בה' חסד יסובבנו" (יעוין ויקרא רבה טו, ד ו'נפוצות ישראל" פרק ח). וזהו שאמרו (ברכות סג לגרסת "עין יעקב") "גנבא אפום מחתרתא רחמנא קרי", הגנב משווע שלא ייתפס בגניבתו. ויש לו למי לשווע, כי ה' עימו! עם כולם הוא שרוי, רק עם הגאה לא! אתמהא!

"שתקתי", סיפר לי הרב מפוניבז'. "ידעתי שהתשובה תגיע, ולא טעיתי". "אומר לך", המשיך ה"חפץ חיים": "עם כולם נמצא הקדוש ברוך הוא, כי יש סיכוי שישובו. יפקחו עיניים, ישיתו לב, יבינו ויחזרו לדרך הישר. אבל המתגאה, הן שוטה הוא. וכמו שכתב הרמב"ן באגרתו: 'ועתה בני דע וראה, כי המתגאה בלבו על הבריות מורד הוא במלכות שמים, כי מתפאר הוא בלבוש מלכות שמים, שנאמר:

וכשאותו רב קרא: "המלך", שמע כביכול את הקדוש ברוך הוא עונהו: "מאחר שמלך אני, מדוע לא באת עד עתה"... חשון כסליו טבת, שבט אדר ניסן, אייר סיון תמוז ואב, ובאלול נזכרים!?

אבל את הנעשה אין להשיב, טוב מאוחר מלעולם לא. וכשם שרבן יוחנן בן זכאי ענהו שהבריונים שבנו לא נתנוהו לבוא לפני כן, נתנצל גם אנו שהיצר הרע לא הניחנו עד עתה. אך זאת נשאל: איך אפשר לתקן בחודש, מה שעיוותנו שנה שלמה? ואפשר. נסביר כיצד, אך נקדים הקדמה:

הרב מפוניבז' זצ"ל סיפר לי, שה"חפץ חיים" שאלו: "תועבת ה' כל גבה לב" (משלי טז, ה). כל אדם שיש בו גסות הרוח, אמר הקדוש ברוך הוא: אין אני והוא יכולים לדור בעולם כאחד. שנאמר (תהילים קא, ה): "גבה עיניים ורחב לבב, אותו לא אוכל" (סוטה ה ע"א). ואינו מובן. לכאורה, אין הגאווה עבירה מן התורה [מלבד דעת הסמ"ג

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעיי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

ואני שואל: מאחר והגאווה שטות היא, שהכל בידי שמים: החיים ממנו והבריאות ממנו, הדעת ממנו והכח ממנו, הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, אבל המעשים והתוצאות הכל ממנו יתברך, ואם כך, איך גבה בהם לבו?!

"אה, אומר לו הסוחר, 'המעטפה שלך'. עם כל אשר בה. "על מה ולמה?!"

"טוב, מסביר הסוחר, 'קודם כל, על שהואלת ללכת בשליחותי. ואחר כך, שהשגחת על היהלום, ולא איבדת אותו. ולא מכרתו בחצי המחיר כדי למעול בכסף'..."

"הכל נכון. אז מאתיים שקלים, אלף. אבל את כל המעטפה, את כל שווי היהלום?!"

"ולך ה' חסד", ואיזה חסד! "כי אתה תשלם לאיש, כמעשהו". כאילו היה היהלום שלו, והוא שמצא את הקונה, ורקם את העסקה! וכאן שילם גם את דמי הנסיעה, ונתן את הכח עבודה. ואין לנו מושג בגודל היהלום ובגודש המעטפה!

כל זה נכון, אבל אינו עונה לשאלה. משום שנשלחנו באין ספור שליחויות מתחילת השנה. ובכמה סירבנו ללכת - ובכמה איבדנו את היהלום, ובכמה מכרנוהו בפרוטות ומעלנו בהן - ומה יעזור עתה, אם בחודש האחרון נבצע את שליחויותינו נאמנה? והלא החשבון מתפרש על פני כל השנה!

ובכן, בראש ובראשונה, זה עניינה של התשובה. על העבר נשוב, את החובות נמחוק. ועתה נזדרז ונקיים מצוות, ואת המעטפות הגדושות נערום על הכף הימנית. וכף המאזניים השמאלית תהיה ריקה, ומובטחים אנו בשנה טובה ומתוקה!

וזה נכון. כי גם אם קשה להגיע לתשובה שלמה [ויחדנו לכך שער בפני עצמו], אבל כבר השמיענו רבנו יונה ("שערי תשובה" שער א אות ט) כי לכל תשובה תמצא סליחה. כבגד מלוכלך, שכל רמה של כביסה תעביר מעט מטינופו. ואם כך, "אחוז בזה, וגם מזה אל תנח ירך": מצד אחד, נמעיט את משקל הכף השמאלית, ומצד שני נגדוש עוד ועוד את הכף הימנית. והרמב"ם פסק (הלכות תשובה פ"ג) שבדין ראש השנה הולכים אחר רובו, ותכריע כף המצוות, ונכתב ונחתם לשנה טובה.

(מתוך 'הגדת')

'ה' מלך, גאות לבש' (תהילים צג, א). ובמה יתגאה לב האדם. אם בעושר - ה' מוריש ומעשיר (שמואל א ב, ז). ואם בכבוד - הלא לאלוקים הוא, שנאמר: 'והעושר והכבוד מלפניך' (דברי הימים א כט, יב), ואיך מתפאר בכבוד קונו. ואם מתפאר בחכמה - 'מסיר שפה לנאמנים, טעם זקנים יקח' (איוב יב, כ), נמצא הכל שווה לפני המקום. כי באפו משפיל גאים וברצונו מגביה שפלים, לכן השפל עצמו וינשאך המקום".

מבינים אתם? הגאווה שטות היא. משל למה הדבר דומה, ילבש אדם מדי גרל, האם יהיה לגרל? אך צחוק יעשה מעצמו. ואם ידרוש את הכבוד המגיע לגרל? אך בזיון יהיה מנת חלקו. ואם ירשה לעצמו להפעיל צופר ולחצות באור אדום ולפרוץ מחסום, ימצא עצמו בבית האסורים, אם לא בבית העלמין!

ואילו לובש האדם את מדי הבורא יתברך? הלא "ממך הכל ומידך נתנו לך" (דברי הימים א כט, יד)! החיים ממנו והכח ממנו, הרכוש שלו, ואנו מתגאים?!

המתגאה שוטה הוא, ולשוטה אין תקנה!

ואם כך, שאל ה' חפץ חיים, אם כך, נלמד פסוק מן הכתובים: "ויתנו כל יהודה מנחה ליהושפט, ויהי לו עושר וכבוד לרוב, ויגבה לבו בדרכי ה'" (דברי הימים ב, יז, ה). ופרשו רבותינו: אף שהיה לו עושר וכבוד, לא גבה ליבו בעבורם, כי אם במה שהלך בדרכי ה'. כי כל העושר והכבוד לא נחשב לו למאומה מול דרכי ה', ובהן יגבה לבו.

ואני שואל: מאחר והגאווה שטות היא, שהכל בידי שמים: החיים ממנו והבריאות ממנו, הדעת ממנו והכח ממנו, הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים (ברכות לג ע"ב), אבל המעשים והתוצאות הכל ממנו יתברך, "כי גם כל מעשינו פעלת לנו" (ישעיה כו, יב), איך גבה בהם לבו? ואיך נאמר: "ויהי ה' עם יהושפט" (דברי הימים ב יז, ג) ?!

"שתקתי", אמר הרב מפוניבז', "ידעתי שהתשובה תגיע, ולא טעית". "אומר לך", אמר ה' חפץ חיים "בהתעוררות. "בענייני התורה והמצוות, בהליכה בדרכי ה', האדם הוא באמת גרל! זה חסד מיוחד מאתו יתברך, שמחשיב לו הכל כאילו עשה בכוחו שלו, וברכושו שלו! והוא מקבל שכר לא רק על בחירתו הטובה, ועל יראת השמים - אלא על הכח שהשקיע, שהקדוש ברוך הוא נתן לו, ורשאי הוא להחשיב הכל כשלו!

"וזה ביאור הכתוב: 'ולך ה' חסד, כי אתה תשלם לאיש כמעשהו' (תהילים סב, ג). וכבר הקשו: החסד, עניינו הנהגה שלפנים משורת הדין. ולשלם לאיש כמעשהו היא שורת הדין ולא חסד?

"אבל, משל למה הדבר דומה, לסוחר יהלומים שקרא לנער מן השוק: 'רצונך להרוויח כסף? קח יהלום זה, והיזהר בו מאד. לך למקום פלוני ותמסור אותו לעשיר פלוני, ותקבל תמורתו'.

"העשיר חיכה ליהלום. קבלו בשמחה ומסר מעטפת מזומנים. מיליון, בשטרות.

"הנער חזר והושיט את המעטפה, קיווה לקבל שכרו. כמה משלמים על שליחות כזו? עשרים שקלים, חמישים?!"

והנה הוא מתקשר לבית שני, והדברים חוזרים על עצמם. הגנן מדבר על עצמו, מבטיח שיעשה את הכל על הצד הטוב ביותר, ושוב הוועד משיב בשלילה. כך טלפון, ועוד טלפון, עוד בית ועוד בית, 'וחושבני שמספר הבתים שהתקשר אליהם הגיע ל-15', וכולם משיבים לו בשלילה. 'ליבי התפלץ לראות את האכזבות שנוחל הגנן'

מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, על הכוח של כל מילה להיטיב

"וּבְרַבְּךָ יִלְךָ תְּהִיָּה צְדָקָה" (דברים כ"ד, י"ג)

כיון שאנחנו מצווים להידבק במידותיו של הקב"ה, הרי שגם עלינו מוטל חיוב להיטיב עם הבריות ולגמול חסד עמיהן בכל מה שרק אפשר. ויש לדעת, שהטבה זו אינה צריכה להיות בפרויקטים גדולים. גם מילה טובה שאומרים לאדם, לכל אדם באשר-הוא, ובכל גיל, מיטיבה אתו במאוד.

ובמיוחד שהמילים הטובות הללו אינן עולות לנו כסף... מי שמתרגל להחמיא לחברו, ומשבחו ומהללו על כל צעדיו ופעולותיו, דבק במידותיו של השם יתברך, שכן כבר שמענו על מקרים רבים שאנשים שקבלו מחמאות נבנו מכך, ויצאו מכל מועקותיהם! ואין בכך כל הגזמה! אדם שיודע שמעריכים אותו ומסתכלים על מעשיו באופן חיובי, מרגיש שיש לו סיבה לקום בבוקר ולפתוח בפעילות נמרצת, ועל ידי כך כל החיים שלו יכולים להשתנות.

בכך יש בידינו לעודד ולהרים אל-על הרבה נפשות ממוזרות. וגם אם לא מדובר באדם מדוכדך ומדוכא, המילה הטובה שאמרת לו עשויה לחדש עליו יום פורה ומהנה.

ואם בכל אדם עסקינן בתלמידים על אחת כמה וכמה, שהם זקוקים למחמאות ולשבחים. כמה חשוב לעודד תלמידים, ולהעמידם בקרן אורה! - מי שממונה על חינוכו של הדור, צריך לאמץ כל העת את מחשבתו על מנת למצוא רעיונות כיצד להרים את קרנם של תלמידים חלשים.

בית הכנסת היה כמעט ריק

בקהילת 'עדת ישראל' בלונדון, בראשה עמד הגרי"צ דינר זצ"ל, יש מנהג שכאשר מוציאים בשבת את ספר התורה מההיכל, לקריאת התורה, לא הולכים עם הספר הישר אל בימת הקריאה, אלא מסובבים אותו בכל היכל בית המדרש, כפי שאנחנו נוהגים בליל יום הכיפורים אחרי 'כל נדרי'.

בשבת אחת של ימות הקיץ, מספר לנו הרה"ג רבי מאיר דינר מכולל 'בית דוד', נעדרו מבית הכנסת מתפללים רבים ששהו באותה עת בנופש. בית הכנסת היה כמעט ריק, ולמרות זאת סבב שליח-הציבור עם הספר בכל ההיכל, כנהוג בכל שבת.

האב"ד, הגרי"צ דינר, הבחין שבקצה בית הכנסת עומד בחור שגורלו לא שפר עליו במיוחד. הוא היה חלש בלימודים, אביו לא הביא פרנסה הביתה, והמשפחה כולה לא נמנתה על המשפחות המיוחסות בקהילה.

הגרי"צ הלך ללוות את ספר התורה עם הש"ץ, וכשהגיע לאותו בחור, לחש לו באוזניו: "תראה כמה חשוב אתה, שספר התורה מגיע עד הכסא שלך, ממש לכבודך... הרי גם אתה רואה שבית הכנסת ריק, והספר הגיע במיוחד אליך, כדי לכבד אותך על מה שאתה עושה למען התורה"---

מצוות מצויות על כל צעד ושעל

המתפללים סיפרו שמאז השבת ההיא, החל הבחור לעלות ולהתעלות במעלות התורה, עד שצמח בס"ד לאילנא רברבא, הקים משפחה לתפארת, וגידל בנים ובני-בנים עוסקים בתורה ובמצוות. הכל בגלל אותו משפט שנלחש באוזניו.

יכול היה הגרי"צ דינר להתעלם מהבחור; וגם אם לא להתעלם לגמרי, אבל מי אומר שצריך להתאמץ כל-כך ולגשת עד אליו וללחוש לו את הדברים הנ"ל?

אבל הגאון דינר הבין שהדברים שיילחשו לו, יתנו לו כוח וגבורה,

ויאמצוהו להמשיך ולשקוד על התורה, ולכן עזב הגר"צ את מקומו במזרח בית הכנסת, הגיע עם ספר התורה עד הבחור, וחיזקו ואימצו. אם נשים לב לסביבותינו, נראה שמצוות אלו מצויות לנו על כל צעד ושעל. בכל פינה יש בחורים, וגם אנשים מבוגרים יותר, הממתנים למילה טובה, לטפיחה על השכם.

ובמילה אחת אנחנו יכולים לבנות אותם מהמסד עד הטפחות, ולגרום להם להישאר בהיכל ה', כפי שהיה עם הבחור ההוא בלונדון. והרי שכר הלימוד של הבחור, ושל צאצאיו וצאצאיו-צאצאיו עד סוף כל הדורות, יזקפו לחשבוננו של מי שלא התעצל ולחש את המילה האחת-והיחידה באוזניו של מי שהיה צריך לשמוע אותה!

כמה מוסר אפשר לשאוב

מהמעשה שאירע עם הגנן המקצועי!

מחמאה! אמירת מילה טובה לאיש שעומד מולנו! כמה כוח יש בה, במילה-האחת הזו, בהארת-הפנים שנאיר לחברינו ושכנינו. כמה טובה נשפיע בכך על עצמנו, על עצמנו ובשרנו. כי הרי כשהשי"ת רואה שאנחנו משפיעים טובה על אחרים, גם הוא ישפיע עלינו משפע-רוב-טוב!

הרי יש אנשים שאנחנו יכולים ממש להציל אותם מרדת-שחת על ידי המילה הטובה שלנו.. ובעצם, מה באמת כל-כך אכפת לנו לפרגן, לתמוך בשני ולעודדו, להראות לו שאנחנו רואים את מעלותיו ושבחיו, ומתחשבים בהם!

אין ספק, שאם היינו מאמצים את דרך-החיים הזו, ומשתדלים לראות את הדברים הטובים אצל רעינו, ו'מטיחים' אותם בפרצופו, ואומרים לו בשפה ברורה וישירה - 'איך אתה לומד טוב'; 'איזה בן מתמיד יש לך'; 'איזה חינוך טוב אתה מעניק לילדיך', וכיוצא-באלו סוגי המחמאות, אם היינו נוקטים בדרך זו, היינו נראים אחרת.

שמענו בענין זה מעשה מהרה"ג רבי יהודה שיש, המלמדנו עד כמה אדם נזקק למחמאות מזולתו, וכמה טובה מונעים ממנו בכך שאנחנו עוברים לידו, ולא אומרים לו מאומה. המעשה הוא מרתק מחד, ומזעזע מאידך.

"סיפר לי ת"ח אחד", מספר הרב שיש, "שעבר ליד טלפון ציבורי והנה הוא מבחין בגנן, שכלי-עבודתו עליו, מתקשר לבית פלוני ושואל את וועד-הבית, האם הם מעוניינים בגנן מקצועי.

"במהלך השיחה משבח הגנן את עצמו, ואומר שהוא עובד כבר שנים רבות, ויודע היטב את המלאכה; 'אצלי כל ניקוי-גינה הוא כמו בערב-פסח, ואינני מזלזל בשום פרט בעבודה; יש לי נסיון רב בהתקנת אביזרי-נוי בגינות וכו'", וכך הוא מאריך בתיאור עבודתו המקצועית."

והנה הוא מתקשר לבית שני

לאחר כמה דקות של שיחה מוריד הגנן את השפופרת, ועושה רושם - כך מספר הת"ח שהיה עד למעשה - שלמרות כל התיאורים והשבחים המפליגים שדיבר על עצמו, השיב לו וועד הבית בשלילה, ולא רצה לשכור אותו לעבודה.

והנה הוא מתקשר לבית שני, והדברים חוזרים על עצמם. הגנן מדבר על עצמו, מבטיח שיעשה את הכל על הצד הטוב ביותר, ושוב הוועד משיב

בשלילה. כך טלפון, ועוד טלפון, ועוד בית ועוד בית, 'וחושבני שמספר הבתים שהתקשר אליהם הגיע ל-15, וכולם משיבים לו בשלילה.

הת"ח ממשיך ומספר, שלא הבין מדוע אף אחד לא רצה לשכור את הגנן הזה, שעשה אכן רושם של איש מקצוע מעולה. "ליבי התפלץ לראות את האכזבות שנוחל הגנן", אומר הת"ח, וכיון שהוא עצמו שימש באותה תקופה בוועד הבית, והגנן שעבד בביתם עזב זה-עתה, החליט לגשת אל הגנן ששוחח בטלפון, ולהזמין לעבוד בבית שלהם. הגנן שומע את ההצעה, ומגיב... בשלילה. "אני עסוק מאד, ויש לי 15 בניינים ששוכרים אותי לעבודה, כך שאין לי אפשרות לקחת על עצמי עבודה נוספת", אומר.

הם אינם יודעים את זהותי

"עכשיו כבר לא ידעתי איפה אני נמצא", אומר הת"ח; "אם הוא כל-כך עסוק, מדוע הוא מתקשר ל-15 בניינים נוספים ומציע את עצמו, וכשאני מציע לו לעבוד אצלנו הוא מסרב... מה קורה כאן?"

הגנן רואה את התמיהה שעולה על פניו של הת"ח, ומסביר: "אני עובד מזה שנים ב-15 בניינים, וכולם שם מרוצים מהעבודה, והראיה שלא עולה בליבו של אף אחד לפטר אותי; ברם, למרות שאני משקיע רבות בטיפוח הגינות, וכל מי שעובר שם מבחין מיד שמדובר בעבודה נהדרת, אף אחד מדיירי הבניינים הללו אינו מוצא לנכון להחמיא לי על העבודה המסורה!

"אני עובד ועובד, והאנשים עוברים ממש ליד, ואינם מוציאים מילה מפהם. וזה מציק לי מאוד. חשבתי בליבי, מה אני יכול לעשות כדי לשמוע שהם מרוצים מהעבודה? וכי אפשר להוציא מהם את המחמאות בכוח? והתשובה היא: כן!"

מטפח את הגינה בצורה לא-רגילה

"מה עשיתי? - הבניינים אליהם התקשרתי עכשיו, הם-הם הבניינים בהם אני עובד... אני מתקשר, ומציע את עצמי לעבודה, והם אינם מודעים לכך שהמדבר הוא הגנן הקבוע שלהם...

"וכיצד הם מגיבים להצעתי לעבוד אצלם? - 'לא, תודה; יש לנו כבר גנן מאוד מקצועי ומסור, העובד אצלנו שנים רבות, ומטפח את הגינה בצורה לא-רגילה. לא נראה לנו שיש מישהו שיכול לעבוד יותר טוב ממנו' - - -

"ואז אני שומע את כל המחמאות הנאמרות עלי בצורה הברורה ביותר! אמנם הדברים נשמעים בדרך עקיפה, אבל רק כך מזדמן לי לשמוע בבירור את דעתם החיובית עלי ועל עבודתי... שווה לי להשקיע חצי שעה מזמני, ואולי אף יותר כדי לעשות את הטלפונים הללו, ולשמוע איזה גנן מקצועי אני! - - -"

הרי לנו ראייה כמה בן-אדם זקוק למחמאות, וכמה חבל למנוע זאת ממנו. הרי הדבר אינו כרוך במאמצים מופלגים; רק ללמוד לדבר, לפתוח את הפה, ולא לחסוך במילים.

החבר ממתין למילה טובה

(מתוך הספר 'מצוות בשמחה', בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

"הודיע לו הדיין ממונסי, הרב קסלר, שהוא דורש סכום של 7,000 דולרים כדי לקבל את ספר התורה לבית המדרש. התורם השתומם, מה זאת אומרת? למה צריכים לשלם לבית הכנסת שיסכים לקבל את ספר התורה? השיב לו הגר"מ קסלר תשובה מאוד פשוטה..."

שיחה מיוחדת מפיו של אב"ד קאסאן, ומחשובי רבני בית שמש, הגאון הגדול רבי נפתלי צבי רוטנברג שליט"א, הלוחם את מלחמת הכשרות של ספרי התורה, התפילין והמזוזות

יעקב א. לוסטיגמן

לפני כמה שבועות הבאנו ב'לקראת שבת' את חלקה הראשון של השיחה המרתקת שזכינו לשמוע מפיו של הגאון הגדול רבי נפתלי צבי רוטנברג שליט"א, רב ואב"ד קאסן בית שמש, ומי שהתפרסם כמומחה בהלכות כתיבת ספר תורה תפילין ומזוזות, וגם פועל גדולות ונצורות כדי להגביר ולחזק את הפיקוח וההכוונה, על מנת להביא למצב שבו כל יהודי באשר הוא יוכל לקנות סת"ם בלי שום חשש לכשרות של המזוזה או פרשיות התפילין. השבוע אנו מביאים צרור עובדות וסיפורים ששמענו מפיו באותה השיחה, וגם את המסקנה שהרב שליט"א מבקש להסיק מהם:

"כשפתחתי את בית המדרש שלנו, כאן בבית שמש, לא היה לי בתחילה ספר תורה, ולכן פניתי לאחד מבתי הכנסת הוותיקים בירושלים, שהיתה לי היכרות קרובה עם האחראים שם, ושאלתי אם הם יכולים להשאיל לי ספר תורה, עד שאזכה בסייעתא דשמיא להכניס ספר תורה משלנו לבית הכנסת.

"השיבו לי האחראים שבוודאי, בשמחה רבה, יש להם כמה וכמה ספרי תורה, יותר ממה שהם צריכים באופן שוטף, וישמחו לתת לי ספר אחד לתקופה.

"ואכן, נתנו לי ספר ישן, שכבר קראו בו עשרות שנים בציבור. הספר עבר כמובן בדיקות לאורך השנים לוודא שהוא נשאר בכשרותו. "את בית המדרש פתחנו בחג הפסח, וקראנו בספר את כל הקריאות של החג ושל השבת לאחריו, אבל שבועיים אחרי, כשהגיעה שבת פרשת 'מצורע', הוצאנו את הספר, קראו לכהן ראשון, ולאחר שהוא אמר 'ברכו' ואת הברכה הראשונה, החל ה'בעל קורא' לקרוא, ומיד נעצר... 'זאת תהיה תהיה המצורע'.

"במקום 'זאת תהיה תורת המצורע', היה כתוב פעמיים 'תהיה', והמילה 'תורת' לא היתה קיימת! כלומר, ספר התורה מעולם לא היה כשר, מהרגע הראשון שהוא נכתב היה זה ספר פסול. עשרות שנים כבר השתמשו בו, הוא כבר 'עשה את שלו', והועבר אחר כבוד לשורה הפנימית של ספרי התורה בארון הקודש הישן. השימוש העיקרי שלו היה לצורך ההקפות בשמחת תורה, ולהשאיל אותו לאחרים במקרה שנפתח בית כנסת חדש, שצריך ספר לכמה חודשים... נאלצנו ללכת לבית כנסת אחר, בקרבת מקום, כדי

לקרוא בתורה".

הסיפור הזה, שמספר לנו הגר"צ רוטנברג שליט"א, אומנם בדידו הוא עובדא, אבל למרבה הצער לא מדובר במקרה חריג במיוחד.

"לא מזמן היה כאן רב חשוב מלונדון, הגאון רבי אריה וייס, רב דחסידי ויזניץ בלונדון ותלמיד של מרנא בעל ה'שבט הלוי' זצ"ל. כבר שנים רבות שהוא מתעסק בנושא של כשרות הסת"ם, וכשהוא היה כאן בביקור האחרון שלו בארץ, הוא ביקש לבוא אלינו ולדבר על הנושא היקר ללבו, לאחר ששמע שאנחנו עוסקים בה ושבאחרונה גם עשינו 'מהפכה' של ממש בתחום בבית שמש ובמקומות נוספים. "סיפר לי הגר"א וייס, שבתקופה האחרונה הגיע יהודי אמריקאי ללונדון, לאחר שפיתח תוכנת מחשב חדשה לבדיקת ספרי תורה. כמובן שגבאי בתי הכנסת לא מתלהבים מהרעיון לשלם עבור הגעה של ספרי התורה סתם כך כי מישהו בא והציע להם, ולכן אותו יהודי אמריקאי התחכם והציע להם הצעה מיוחדת.

"אם ספר התורה ימצא כשר", אמר היהודי האמריקאי, "אתם לא תשלמו לי אפילו פאונד אחד. אבל אם אני מוצא פסול בספר התורה, תשלמו לי 500 פאונד. וכי לא שווה לכם לשלם סכום של 500 פאונד כדי להינצל מקריאה בספר תורה פסול רח"ל?"

"רבים מהגבאים שיתפו פעולה ונתנו לו לבדוק את ספרי התורה.

קולטת את הטעויות ואת הבעיות. זה עניין של תכונה, כמו שלא כל אחד יודע לנגן או לצייר, לא כל אחד יכול לתפוס טעויות. "כמו שכל אחד שמזמין אורגניסט לנגן בחתונה של בנו, מוודא קודם שהלה אכן יודע לנגן, זה צריך להיות הבסיס היסודי ביותר של העניין, לוודא שלמגייה שבדק לך את המזוזה יש את הכישרון הזה, של תפיסת טעויות.

"יש הציעו שהעניין תלוי בתשלום שמשלמים למגייהם. כיום מקובל שמגייה מקבל סכום קבוע, שני דולרים למזוזה פחות או יותר. כמוכן שאם הוא רוצה להתפרנס בכבוד, הוא לא יכול לבדוק ארבע מזוזות בשעה, כי אז הוא יישאר עם 30 שקלים לשעה. כבר עדיף להיות שומר קישואים...

"מצד שני, אם ניתן למגייה עשרה דולרים למזוזה, מי אומר לנו שהוא יסתפק 40- דולר לשעה, אולי כשהפיתוי יהיה גדול כל כך, הוא דווקא ירזז את העבודה כדי להספיק יותר?

"מעבר לכך, שיטת התמחור הזאת אינה הוגנת. יש מזוזות 'חלקות' שבאמת אפשר לבדוק אותן מהר יחסית, ויש מזוזות יותר 'מורכבות', שהבדיקה שלהן מצריכה יותר עיון, מסיבות כאלו ואחרות שלא תמיד קשורות לשאלות בכשרות המזוזה.

"לכן שמעתי מכמה אנשים, שמציעים לקבוע שהמחיר ינתן לפי משך העבודה. כל שעת עבודה שווה כך וכך, בחלוקה לדקות זה יוצא כך וכך לכל דקה, המגייה יבדוק וידווח כמה זמן נמשכה הבדיקה ובהתאם לכך הוא יתוגמל.

"כמוכן שבסופו של דבר חייבים לסמוך על המגייה ועל יראת השמים שלו, אנחנו לא יכולים לשבט רובוטים שלכולם יש מידת יראת שמים שווה, אבל אנחנו כן יכולים לבנות את השיטה באופן כזה שהיא תוביל למצב שבו מגייה עם יראת שמים יוכל לעבוד בצורה יסודית, ולא יתפתה להמעיט בהשקעתו בעבודה, וכך נזכה את עם ישראל במזוזות מהודרות ובעיקר כשרות יותר..."

"לפני כשנה הייתי באמריקה", מספר הרב, "וגם שם עסקתי כמוכן בעניין זה של הסת"ם וכשרותו, הסתובבתי שם בכמה מדינות ונפגשתי עם רבנים רבים לחזק את הטעון חיזוק.

"אחד הרבנים שנפגשתי איתם היה הגאון רבי משה קסלר שליט"א, דיין במונסי, שסיפר לי שלפני תקופה הם נתנו 15 ספרי תורה להגהה, וגילו ששבעה מתוכם היו פסולים!

"תקופה לאחר מכן הגיע יהודי ואמר שהוא רוצה לתרום ספר תורה חדש. הוא שילם כסף רב לסופר מומחה שיכתוב ספר תורה מהודר, וכעת הוא רוצה להכניסו לבית המדרש עם אירוע מפואר לכבוד של תורה.

"הודיע לו הרב קסלר שיש לו דרישה. הוא דורש סכום של 7,000 דולרים כדי לקבל את ספר התורה לבית המדרש. התורם השתומם, מה זאת אומרת? למה צריכים לשלם לבית הכנסת שיסכים לקבל את ספר התורה?

"השיב לו הגר"מ קסלר תשובה מאוד פשוטה: אני רוצה למסור את

מספר הגר"א וייס שליט"א, שרוב ספרי התורה נמצאו פסולים... רוב ספרי התורה!!! הוא הזדעזע מזה מאוד ובא לכאן כדי לשאול מה אפשר לעשות כדי להרים את רמת הכשרות של ספרי התורה, וכמוכן גם של התפילין והמזוזות.

"אמרתי לו, אתם בוודאי יודעים שאם המחשב לא מצא פסול, זה לא אומר שספר התורה אכן כשר. רבים הם המקרים שגם אחרי בדיקת מחשב נמצאו פסולים שהמחשב לא הצליח לזהות אותם. ולכן, זה שספרי תורה רבים לא נמצאו פסולים, עדיין לא מעיד על כך שהם כשרים.

"זה המקום להרגיע את הציבור. יש לנו פסיקה מקובלת שגם אם ספר התורה פסול חלילה, הברכות שבירכו לא היו לבטלה, ויוצאים ידי חובה. אבל זה בדיעבד גדול, ולכתחילה בוודאי צריכים שספרי התורה יהיו כשרים, ולאורך כל הדורות התאמצו מאוד בעניין הזה."

"לא מכבר, הוזמנתי לאסיפה של רבנים בבית עילית, שם דיברו על הנושא הזה של כשרות הסת"ם", מוסיף הרב רוטנברג שליט"א. "אמרתי לרבנים שם, שזה באמת קשה להוציא את זה מהפה, אבל שידעו שכ-50 אחוז מהסת"ם שבשוק פסול! כ-25 אחוז כשרים בדיעבד, ורק 25 אחוז כשרים לכתחילה.

"אגב, המנהג הוא שלא לומר על ספר תורה שהוא פסול, אומרים עליו שהוא 'לא כשר', בדרך של כבוד. אבל כשמדברים באופן כללי על הנושא, ולא על ספר תורה ספציפי, אני חושב שכן צריכים לומר דברים כהווייתם, כדי שהציבור והרבנים יתעוררו לשים לב על חומרת העניין.

"בא אלי אחד מהרבנים שהשתתפו באותה אסיפה, ואמר לי שהוא מתקשה לישון בלילות אחרי ששמע מה שאמרתי. הוא לא יכול להאמין שכל כך הרבה ספרי תורה תפילין ומזוזות שנמכרים על ידי יהודים חרדיים, אינם כשרים.

"אמרתי לו, הלוואי ואני טועה. הלוואי! אבל מי שמכיר את התחום, יודע שזו אמת לאמיתה, ועל זה כל לבב דווי!"

שאלנו את הרב שליט"א, איזה פתרון אפשר למצוא לעניין זה, הרי גם אם כל הסופרים ילמדו חזר ושנן את ההלכות ויבחנו עליהן מדי שלוש שנים, זה עדיין לא יכול למנוע מהם טעויות אנוש כמו כתיבה של מילה פעמיים, מתוך חוסר שימת לב, כמו הסיפור שאירע בבית מדרשו של הרב.

"כמוכן שהנושא הזה של אותיות או מילים שחסרות או מיותרות, זה לא עניין של הכשרת הסופרים", מאשר הרב, "אבל זה כן עניין של בחירת מגייהם ושיטת התשלום שלהם."

הרב שליט"א מסביר את דבריו: "המנהג היום הוא שכל מי שרוצה להגיה, לומד את התחום, נבחן על צורת האותיות ולאחר שהוא מקבל אישור הוא נכנס לתחום ומשמש כמגייה.

"הבעיה שלא כולם מתאימים לזה. נכון שמגייה צריך לדעת את צורת האותיות ואת ההלכות השונות, זה מאוד חשוב, אבל לא פחות מכך חשוב שתהיה לו התכונה הבסיסית שיש למגייהם, שהעין שלהם

אך הלה לא הרפה ממני, ואמר שאם מן השמים הזמינו אותי לכאן, לא אוכל לעזוב בלי להשאיר את הבחורים ללא שיחה, ותוך כדי שהנני מתלבט מה לעשות, ראיתי שהכינו סטענדער ושלא תהיה לי ברירה. שאלתי את האיש הזה: "איפה אני? לאיזה חסידות שייך הישיבה הזאת? מי אתם?..."

הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א, אב"ד סאנטוב ליקווד, על כוחה של התפילה

אך הלה לא הרפה ממני, ואמר שאם מן השמים הזמינו אותי לכאן, לא אוכל לעזוב בלי להשאיר את הבחורים עם שיחה, ותוך כדי שהנני מתלבט מה לעשות, ראיתי שהכינו סטענדער ופרוכת לפני הארון קודש, וראיתי שלא תהיה לי ברירה, ושאלתי את האיש הזה "איפה אני? לאיזה חסידות שייך הישיבה הזאת? מי אתם?..."

אמר לי האיש שהישיבה נקראת בשם "תורת משה", על שם מרנא ורבנא גאון הדורות החתם סופר ז"ע, והישיבה היא ישיבה מיוחדת לבחורים מצויינים מכל החסידויות, והציג את עצמו שקוראים לו "שטערן", והוא נכד של הרה"ק מסקולען ז"ע, והוא המשגיח בישיבה. אח"כ ניגש אלי עוד אחד, נתן לי שלום והציג עצמו בשם "שטערנליכט", ואמר שהוא עומד בראש הישיבה, ותוך כדי שאני מדבר עמם סיפרתי להם איך הגעתי לכאן, אמרתי להם שהלכתי לחפש מנין מעריב וכיון ששמעתי "ברכו" בקולי קולות שבוקע רקיעים, החלטתי להיכנס להתפלל כאן תפילת מעריב.

המשגיח השתיק את כל הבחורים שכבר ישבו במקומם, ואמר להם בקול מלא התרגשות: "בחורים יקרים, אַז מ'דאווענט אַ ווארעמע דאווענען [כשמתפללים תפילה חמה], נותן הקב"ה מתנה מיד על המקום, והכריז שכעת ישמעו שיחה מבעל ה'נועם שיח"..."

לא היתה לי ברירה, ונעמדתי איפוא ליד הארון קודש, ואמרתי לבחורים: "הנה עברתי כאן וזימן לי הקב"ה את הזכיה הגדולה להתפלל עמכם תפילה חמה בהתלהבות דקדושה, אז אקוה שהקב"ה יתן גם לי מתנה, שהגם שלא הכנתי את עצמי לדרוש, ואני

ביום ג' פרשת שלח תשפ"ג, השתתפתי בשמחת הנישואין של בן ידידינו עוז, הרה"ג ר' יהושע ראזענפעלד שליט"א, ראש הכולל "נעימת החיים" ומחשובי מתפללי בית מדרשנו, שהתקיימה בעיר בני ברק. אחר החופה התקיים מנין לתפילת ערבית באולם, אמנם בהיות שאינני אוהב להתפלל באולם, ואני משתדל בדרך כלל להתפלל בבית המדרש, על כן יצאתי מהאולם לחפש בית המדרש כדי להתפלל שם מעריב.

תוך כדי שאני הולך ברחוב לבוש בבגדי שבת, עברתי ליד בנין מסויים, ואני שומע שמתוך הבנין צועק אחד בשלהבת אש קודש בקול רעש גדול "ברכו את ה' המבורך", ואני שומע שציבור גדול עונים בלבת אש והתלהבות ובקול רם "ברוך ה' המבורך לעולם ועד", וכיון ששמעתי אמרתי ביחד עמם, והחלטתי שאני נכנס לשם להתפלל עמהם תפילת ערבית.

אני נכנס ולנגד עיני נגלה מחזה נורא עד למאוד, אני נמצא בתוך בית מדרש מלא מפה אל פה עם בחורים חסידיים שמתפללים מעריב בהתלהבות ולבת אש בצורה מעוררת התפעלות. בירכתי בית המדרש עומד על יד הסטענדער אדם מבוגר - כנראה משגיח הישיבה - שמתפלל עם הבחורים בהתלהבות דקדושה.

נעמדתי איפוא ליד איזה שולחן, ומיד ניגש אלי בחור אחד ונתן לי את הסיפור שלו, והבנתי שמלבד שמתפללים בהתלהבות הם גם בחורים מחונכים. לא היה לי שום מושג איזו ישיבה היא זו, לא היה מופיע שם שום שלט או פתק עם השם של הישיבה, ואכן התפללתי עמהם תפילת ערבית. לאחר מעריב ראיתי שהבחורים מתחילים לצאת מבית המדרש, אך האיש העומד שם הורה לכולם לחזור ולהתיישב על מקומותיהם, ואף הורה לבחור אחד לצאת מחוץ לישיבה לראות אם היו בחורים שכבר יצאו מהבנין, והורה לאסוף את כולם שיכנסו בחזרה להיכל הישיבה.

עמדתי והסתכלתי על המחזה הנפלא, והתכוננתי לצאת מהישיבה לחזור לאולם החתונה, אך להפתעתי הרבה ניגש אלי האיש הזה ונתן לי שלום, ועצר בעדי מלצאת באמרו שהוא מבקש ממני לשאת דברים לפני הבחורים. ס'איז מיר שווארץ געווארן פאַר די אויגן [נעשה לי שחור בעינים], ואמרתי לו שלא התכוננתי כלל למסור שיחה, ואינני דורש בלי להכין מקודם, ובכלל אינני יודע באיזה ישיבה אני נמצא, ומה גם שהנני ממהר לדרכי לחזור לאולם לשמחת החתונה, ומה לו לבקש ממני לדבר.

ומצביע לו על הדפים הצהובים מיושן ועל כתמי הדמעות המרובים שמפוזרים בו לרוב, תהלים הספוג בדמעות טהורות, ואמר לו "זה ספר התהלים בו התפללה אמי ע"ה, תראה, אתה רואה את הדפים? את הדמעות? זה נקרא להתפלל! כך מתפללים!"...

תשמע טוב, כבר שנים שאני מחפש אברך כמוך

שמעתי סיפור נפלא ביותר על גודל מעלת ההתחזקות בתפילה: אברך אחד היתה לו קבלה שלא להיכנס למנין שהתחילו להתפלל כבר, אם היה נכנס למנין וראה שהתחילו כבר, יצא משם מיד והלך להתפלל במקום אחר. והיה ביום ההוא, בערב ל"ג בעומר התכונן הלה לנסוע לציון המצויינת במירון, הוא קנה כרטיס מכבר באחת מחברות ההסעות שמגבילה את הנוסעים לשעה מסויימת, והחליט בדרך להתפלל מנחה.

נכנס הלה לבית הכנסת, והנה הוא רואה שהתחילו כבר "אשרי", ולכן נאמן להבטחתו הוא יצא מיד משם והלך לחפש מנין אחר, הגם שמחשבותיו עברו בראשו שבה שילך למנין אחר, הוא עלול להפסיד את שעת הנסיעה, ואח"כ לקנות כרטיס אחר זה כבר סיפור שלם, אך מ"מ הוא התגבר על עצמו והלך למקום אחר להתפלל במנין מתחילת מנחה שהוא ב"ודבר".

ואכן לאחר שהתפלל תפילה כדבעי, בכוונה ובקול, הוא נוכח לראות שהוא הפסיד כבר את הנסיעה בשעה היעודה והלך לקנות כרטיס אחר. הוא התנחם על השקלים שהפסיד בכך, ושמוח מפני שעל ידי התפילה כדבעי בודאי שלא מפסידים כלום.

הוא עולה על האוטובוס, ומתחיל לנסוע. לפתע התיישב לידו יהודי מבוגר מחוץ לארץ והתפתחה ביניהם שיחה מעניינת, הם דיברו על מקום הלימוד של האברך, ומה מעשהו ושאיפותיו.

בסוף הנסיעה אמר המבוגר לאברך: "תשמע טוב, כבר שנים שאני מחפש אברך כמוך שיושב ולומד ואין לו מהיכן להתפרנס, כדי לעשות עמו עסק טוב", וכשהאברך פתח פיו ואמר "אין לי כסף לשום עסק, איזה עסק אתה רוצה לעשות עמי?"...

ענה לו הלה, כשבת שחוק על פניו: "ברוך ה' שחנני בהון רב, והנני רוצה לעשות עסק שותפות יששכר זבולון עם אברך כמוך, אני אעביר לחשבון הבנק שלך כל חודש סכום הגון של כמה אלפי דולרים, וחוזי מזה, יש כולל מיוחד שאני מחזיק כל חודש, שרבים רוצים להיכנס לשם ללמוד, אך הם אינם מכניסים לשם אברכים חדשים, אך היות ואני מחזיק את הכולל, אז אני נותן להם הוראה להכניס אותך מיד לכולל", והיה זה כולל שהאברך רצה כל השנים להיכנס לשם...

הנה בזכות זה ששמר על מנהגו והתפלל כדבעי, והוא לא חשב מהשקלים הבודדים שיצטרך להיפרד מהם, עבור עמידתו האיתנה לעמוד בקבלתו ולהתפלל כמו שצריכים, בזכות זה זכה מן השמים ששלחו לו עסקת יששכר זבולון שכבר כמה שנים ממשך בלא שום עיכובים, כל חודש נכנס לו לחשבון הבנק סכום של כמה אלפי דולרים, הוא לומד בכולל מצויין שלבו חפץ, ולא רק שלא הפסיד, רק הרוויח הרבה מכל הסיפור הזה...

(מתוך 'נועם שיח' ואתחנן תשפ"ג, בהוצאת מכון 'אפריון לשלמה')

לא דורש בלא להכין את עצמי כראוי, אשר על כן הנני מבקש מאת הקב"ה, שיחון אותי דעה ובינה ודעת לשאת דברים כראוי, הגם שלא הכנתי את עצמי כלל".

ואכן עזר לי הקב"ה, והתקיים בי על אתר "אתה חונן לאדם דעת", ומסרתי שיחה נלהבת והדרכה לבחורים משולב בסיפורי צדיקים, ואף סיפרתי להם סיפורים על הגה"ק מסקולען זי"ע - שהמשיגיה הוא נכדו - סיפורים שנחשפתי להם באופן אישי.

הנה, למה אני מספר לכם סיפור זה, הרי מכל דבר צריכים ללמוד משהו, מובן מאיליו שאנו רואים בזה השגחה פרטית מיוחדת, שהנה מגיע אחד מלייקווד לארץ ישראל, והוא נוסע לבני ברק לכמה שעות להשתתף באיזה חתונה, והוא הולך ברחוב לחפש מנין למעריב, ובדיוק כשעובר ליד ישיבה אחת, הוא שומע את ה'ברכו', והוא נכנס להתפלל שם אף שלא יודע היכן הוא נמצא, ואח"כ מוסר שיחה לבחורים... וזה דברים פשוטים.

אבל אחי וריעי, אני רוצה שנלמד עוד משהו מזה, הבה נלמוד מזה, שכאשר מתפללים אַ ווארעמע דאווענען, (תפילה חמה) אז נותן הקב"ה מתנה מיד על המקום!

הנה מזמן לזמן ניגשים אלי אברכים לדבר את אשר לבם, זה מתאונן אודות הפרנסה שאיננה כדבעי והשני מתאונן אודות ענייני חינוך שהולך לו מאוד קשה, והשלישי יש לו רח"ל צער גידול בנים, אחד מדבר על שלום בית, ואחד מתאונן שאין מקבלים את בנו או בתו למוסדות ואין לו היכן לשלוח אותם וכו' - הרשות נתונה גם לבשרני בבשורות טובות ולומר שהכל הוא בסדר - אבל מה שאני רוצה לומר לכם אחים יקרים הוא, כשמקבלים לחזק עצמינו בענייני תפילה, להתפלל אַ ווארעמע דאווענען, ולא לדבר באמצע התפילה וקריאת התורה, אז בזכות זה בודאי יתן לנו הקב"ה לכל אחד ואחד גרויסע מתנות!...

"אתה רואה את הדפים? את הדמעות?"

זה נקרא להתפלל! כך מתפללים!"...

בספר "מאיר עיני ישראל" מובא, שסיפר הגה"צ רבי חיים חייקין זצ"ל ראש ישיבת עקסלבן בצרפת ומתלמידי הגה"ק ה"חפץ חיים" זי"ע, שבאחד הימים הגיע יהודי מתושבי ראדין לבית ה"חפץ חיים" לבקשו שיעתיר בתפילה עבור דבר מה שהיה זקוק לו לישועה. שאל אותו ה"חפץ חיים": "האם אתה עצמך כבר התפללת על הענין?", ענה לו האיש "כן, כבר התפללת". אמר לו ה"חפץ חיים "לך נא והבא לי מביתך את ספר התהלים שבו התפללת".

היהודי שהתגורר במרחק לא רב מבית הח"ח הלך, ושב כעבור זמן קצר כשספר התהלים בידו. נטל הח"ח את הספר מידו, פתחו ודפדף בו אחת הנה ואחת הנה, ואמר להאיש "זה נקרא להתפלל, אני אראה לך תהלים שמתפללים בו". ניגש מרן הח"ח על אף זקנותו הרבה אל ארון הספרים שבחדרו, טיפס על גבי הכסא והוריד מלמעלה ספר תהלים ישן, והגישו אל היהודי הלז כשהוא פותח את דפי הספר,

הרופאים בשום אופן לא הבינו אותנו איך אנו מקבלים זאת בשלוות נפש כזאת, ואף מביעים שמחה וששון על חסדיו המרובים של הבורא. לאחד העסקנים התבטא הרופא שנראה שמשוהו השתבש אצלנו... אבל אנו השנו שהקב"ה נושא אותנו כסנדק הנושא את התינוק להכניסו בברית ידידות עם בוראו

הגאון רבי יחיאל צוקר, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה',
עם המבט הנכון לגבי מה שיש לנו ומה שאין לנו

"כִּי תֵצֵא לְפִלְחָמָה" (דברים כ"א, י')

"בני הזוג מקבלים הנחיות איך מגיעים למקום, והאבא שמעניק להם את הדירה החליט לעשות להם 'תרגיל' אחד אחרון לפני שהוא נותן להם את המפתח. הוא הגיע לפנייהם לבית, ונעל את עצמו בפנים.

"הם מגיעים לדירה, נוקשים על הדלת, פעם ופעמיים וממתנינים לראות אם מישהו פותח אליהם, אבל אין קול ואין עונה. הם מתקשרים לאבא כדי לשאול אותו היכן המפתח, אבל הטלפון שלו כבוי. הם דופקים שוב, ואחרי כמה דקות מנסים פעם נוספת... "ואז מתחיל רף העצבים לטפס. לרגע הזה ממתין האב, הוא מצמיד את אוזנו לדלת ורוצה לשמוע מה הם יאמרו זה לזו וזו לזה ברגעים אלו.

"ואז הוא שומע שהרעייה הצעירה שואלת את בעלה: "תגידי, מה חשבת לעצמך? הוא באמת יתן לנו דירה?".

"הבן עונה בפשטות, שבוודאי. אבא שלו אדם ישר, אם הוא אמר שהוא יתן דירה, הוא יעמוד בדיבורו, אין בכך ספק בכלל. "היא ממשיכה: כן, דירה, בסדר, אבל בירושלים? חמישה חדרים. לא יודעת זה לא נשמע לי הגיוני. בעלה מתעקש: "אם זה מה שהוא

לפני תקופה בא תלמיד לשעבר, כדי לשוחח עמי על נושא שבער בעצמותיו. הוא רצה חיזוק באמונה וביטחון, לאחר שעבר יחד עם רעייתו איזשהו קושי גדול מאוד. הם חוו אכזבה נוראה, והרגישו שהם חייבים לקבל עזרה ותמיכה כדי להתרומם מעל הקושי ולהמשיך הלאה בחיים.

נו... מה אפשר לומר לאנשים שמתמודדים עם קשיים ואכזבות קשות? דיברתי איתם על אמונה וביטחון כיד ה' הטובה עלי, ממקורות שונים בש"ס ובספרי המוסר, כמו שכל אחד אחר היה עושה.

כשהם קמו והלכו הבנתי שבעצם אותו תלמיד חיזק אותי הרבה יותר ממה שאני חיזקתי אותו. הוא גם סיפר לי סיפור נפלא, וגם המחיש לי את דבריו בצורה מאוד מעניינת, ועל כך בשורות הבאות...

"אני זוכר דרשה ששמעתי מרב בית הכנסת שבו הייתי מתפלל כילד, יחד עם אבי מורי", סיפר לי התלמיד, "באחת הפעמים אמר הרב דרשה מאוד חזקה בנושא הזה, ודבריו חדרו לי לעצמו. הוא סיפר סיפור שפשוט נחרט בי ואני זוכר אותו לפרטי פרטים עד עצם היום הזה. וכך סיפר:

"מעשה ביהודי שחיתן את בנו בכורו בשעה טובה, ולפני החתונה הוא הודיע שיש לו שאיפה מאוד גדולה להעניק לזוג הצעיר דירה בירושלים. הוא לא התחייב על כלום, אבל רק הביע את רצונו, ואמר שהוא יתן להם את הדירה מעט אחרי החתונה, שנה או שנתיים אחר.

"בני הזוג התחננו, גרו בדירה שכורה וכל מחסורם על אבי החתן. אבל הם כל הזמן חיכו לראות מתי יקיים האב את דבריו ויעניק להם את דירת החלומות שלהם.

"ויהי היום, בני הזוג מתבשרים שהאבא החליט לקיים את הצהרתו, הוא קנה להם דירה יפיפיה בירושלים, במרכז העיר, חמישה חדרים גדולים ומרווחים, הוא גם ריהט את הדירה בריהוט חדש ונוצץ, שטיחים נאים וילונות שמוסיפים הרבה יופי וחן לדירה, וכל צרכי הבית הועמדו בצורה היותר טובה.

הבטיח הוא יקיים את ההבטחה שלו.

"נו, בסדר, אבל הוא לא הבטיח שהוא יכין את הדירה כמו שצריך עם וילונות ושטיחים. אני לא מאמינה שהוא חשב על הכל ושילם את הכל.

"הבעל ממשיך לעמוד על שלו: "אבא שלי הוא אדם עם לב רחב ועין טובה, אם הוא נותן דירה, הוא נותן אותה עם כל מה שצריך..."

"בשלב זה מוצאת האשה טענה ניצחת... "אבל תראה! אין פה אפילו פעמון בדלת. זה נראה לתת בעין יפה? כבר קנית דירה, כבר קנית ריהוט, שמת וילונות ושטיחים, מילאת את המקרר בכל טוב, למה התקמצנת על הפעמון? אי אפשר לעשות משהו אחד בשלמות???"

"הבעל שומע את הדברים שחודרים ללבו כארס של עכנאי, ונשאר בלי מענה: "את צודקת", הוא אומר בסופו של דבר, "זה באמת לא יפה מצדו. זה לא בסדר."

"עכשיו מגיע תורו של האבא להתערב בשיחה. הוא פותח את הדלת, ואומר לבני הזוג, אתם צודקים. לדירה הזאת אין פעמון, ולכן היא לא ראויה עבורכם. לכו תקנו לעצמכם דירה, תרהטו אותה וכמובן אל תשכחו להתקין פעמון. את הדירה הזאת, הפגומה, שאין לה פעמון, אני אתן לאחד מילדי האחרים..."

"החיים שלנו מלאים בכל טוב", אמר לי התלמיד המחכים את רבותיו. "הקב"ה נתן לנו חיים, הוא נתן לנו פרנסה, יש לנו דירה, יש לנו כשרונות ברוכים בלי עין הרע, יש לנו אוויר לנשום, אוכל לאכול, מים לשותות, יש לנו כל כך הרבה דברים טובים. אז נכון, חסר לנו משהו אחד, אולי אפילו שלושה או ארבעה דברים, אבל זה רק חלק קטן מהמכלול, כל מה שאנחנו צריכים יש לנו, ואנחנו מתלוננים בגלל שחוינו אכזבה בתחום אחד ויחיד, שאומנם חשוב לנו מאוד, אבל עדיין זה רק תחום אחד."

ישבתי בפה פעור. אמרתי לתלמיד שהוא צודק כמובן, וחיזקתי את דבריו, אבל הוא לא עצר...

הוא לקח דף חלק, דף לבן של מדפסת □ 4. לאחר מכן הוציא מכיסו עט שחור עם חוד דקיק שמתאים לכתיבת קטנה וצפופה. נגע בנייר קלות, משאיר נקודה שחורה קטנה, ולאחר מכן קרא לאדם נוסף שהיה שם ושאל אותו.

"מה הרב רואה כאן", הוא הצביע על הדף, הנשאל השיב לו שהוא רואה נקודה שחורה קטנה. הכריז האברך בחיך של ניצחון: "הדף כולו לבן, רק חלק קטנטן מוכתם בנקודה זעירית, ומכל הדף אתה רואה דווקא את הנקודה השחורה... למה???"

התשובה ברורה כמובן. זה טבע האדם! להתמקד בנקודה השחורה במקום בכל ה'לבן' שמסביב.

כמה אנחנו צריכים להיזהר בזה, שלא לתת לטבע הזה להשתלט עלינו, להנהיג אותנו ולקבוע את נקודת ההסתכלות שלנו על מה שמתחולל סביבנו.

בימים אלו, ימי הרחמים והסליחות, אנו אומרים מדי בוקר וערב את המזמור 'לדוד ה' אורי וישעי' כמנהג המקובל בתפוצות ישראל. במהלך המזמור מתאר דוד המלך ע"ה את החסד הגדול שעושה הקב"ה עם האדם: אורי וישעי, מעוז חיי, האויבים שלי כשלו ונפלו, ביום רעה יסתירני, בצור ירוממני, ירום ראשי, אל תסתר פניך ממני, וה' יאספני...

המזמור כולו עוסק בטובות שה' גומל עם האדם, ובתפילה שדוד המלך מתפלל שהקב"ה ימשיך לגמול עמו חסד ויגן עליו מכל צרי. אבל באמצע יש עוד איזה משהו 'קטן' שכאורה לא קשור בכלל לעניין: "אחת שאלתי... שבתי בבית ה' כל ימי חיי".

לכאורה צריכים לשאול מה הקשר? המזמור מוקדש כולו לחסדים גשמיים, להגנה מפני האויבים, מה פתאום נכנסת פה עכשיו תפילה נרגשת שכזאת, הבקשה האחת והיחידה שהיא הבקשה הכי חשובה של דוד המלך, ממוקמת דווקא כאן. למה?

השאלה מתגברת כשהמשך של אותה אחת שאלתי שבתי בבית ה' כל ימי חיי... ממשיך מיד עם "כי תצפנני בסוכו ביום רעה יסתירנו בסתר אהלו" פסוק זה קשור לחלק הראשון, הקב"ה הוא אורי וישעי ואם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח... כי תצפנני בסוכו... " מה נכנס באמצע ה'אחת שאלתי'.

לתשובה התעוררתי כשהקב"ה ברוב רחמי הושיב אותי בימי שבעה על אשת נעוריי מרת רבקה ב"ר יהודה שהלכה לעולמה ביום המר והנמהר במעלי פניא דשבתא כ"ד מנ"א תשפ"ג. ארבע וחצי שנים קודם לכן גילו אצלה את המחלה הממארת, והקב"ה שלח אותנו לכל מיני תחנות בדרך.

במשך כל השנים הן במשפחה והן בציבור הרבו תפילות וחיזוקים, הגדילו לעשות תלמידות הסמינרים שזכינו להקים באשדוד באלעד ובטבריה, שעשו חיזוקים נפלאים ותפילות רבות, וכשבפתע פתאום הלכה לעולמה, זה עורר שאלות אצל רבים, להיכן הלכו כל החיזוקים, כביכול הם לא עזרו.

אינני עו"ד חלילה של הרבש"ע, אבל רק מי שחי הכל מבפנים יכול לפחות לראות את הדברים עין בעין, לא על הכל אני יכול במסגרת זו לכתוב מפני קדושת שבת קודש וכדי שלא לגרום עגמת נפש לקוראים היקרים, אבל כל מי שעובר מסעות מעין אלו יודע שהסובב מהווה את הקשיים הנוראים, אנחנו זכינו שבאופן נדיר ואולי אפילו תקדימי, במשך ארבע וחצי שנות מחלה לא הוזקקה לאף אשפוז בבית חולים בגלל זיהום או חום וכדו', כך שלמרות המחלה עצמה הבית תיפקד במאת האחוזים.

אני חייב להדגיש ששנה וחצי לאחר שחלתה כשנכנס עסקן רפואי מארה"ב לתמונה הבהיר בפניי שהמצב של המחלה קשה מאוד, ואמרתי לו שעד עתה לא הוזקקנו לשום אישפוז הוא צעק בתוך השפורפרת "זה דבר שלא יתכן, מסתמא זכויות רבות מלוות אותה" עברנו לא שנה וחצי אלא ארבע וחצי שנים! בלי שום אישפוז, במצב של מחלה שהלכה והחמירה.

מי יכול עוד לשאול לאן נעלמו התפילות והחיזוקים, הם לא הלכו הם נשאו אותנו על כפיים!!!

מביטוי מקובל שלא מסתרת מתחתיו הכרה האמיתית שהכל מאתו יתברך,, זו לא שפת אמת של הלב והנשמה.

הפרשה פותחת בפרשת אשת יפת תואר, פרשה שנתנה בה התורה היתרים מופלגים כי לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע... השאלה זועקת עד לב השמים, הרי מדובר כאן במלחמת רשות, במלחמה זו קראנו מי היו שיצאו למלחמה, רק אלו שלא היו יראים ורך לבב מעבירות הקלות שבידם, כאלו שלא הסיחו דעת בין תפילין של יד לתפילין של ראש. מדובר בגדולי זקני ישראל, האם לאלו צריך להתיר את האיסור כי מוטב שיעשו בהיתר ולא באיסור?

רבותינו בעלי המוסר אמרו, שעל השאלה הזאת ענתה התורה בעצמה, התורה פותחת "כי תצא למלחה..." כי תצא, יש עולם של בית מדרש, גם שם יש יצר הרע אבל הוא מעודן יותר, שם יש שפה אחרת, שם הנושאים סובבים את השי"ת, שם רואים את טוב ה', העולם שם הוא עולם זך וטהור.

כשאתה יוצא... ואפילו אם זו יציאה של מצוה, מלחמת הרשות גם היא היתה למען כלל ישראל, והיתה מצוה לצאת אליה, אחרת גדולי ישראל לא היו בוחרים לעשות זאת, מצוה מצוה, אבל זה כבר יציאה מבית מדרש, שם כבר רואים יופי אחר, שם יש מקום לעולם החיצון לספר על יופי ונועם אחר!...

כן, יש שפה החודרת לעמקי הלב והנפש שאותה סופגים רק בבית ה'. וכבר אסף הנביא (תהלים עד) כשהתקשה מדוע צדיק ורע לו רשע וטוב לו, ענה ואמר "עד אבוא משכני א-ל אבינה לאחרייתה" רק בבית המקדש, בבית ד' אני יכול להבין כמה כל מה שנראה בעינינו רע הוא הטוב האמתי.

אך כאן מגיעה ההערה הגדולה: ממשך דוד המלך ואומר, דע לך שההשגחה היא מציאות של הבריאה, אבל מי שלא יחיה זאת חלילה יפקיע זאת ממנו, מי שלוקח את העולם בהנהגה טבעית הוא חלילה מפקיע מעצמו את ההנהגה של השגחה פרטית, ולכן רק אחרי שזכיתי לחיות בבית ד', נעשיתי כלי לקבל את הסככה של הרבש"ע ביום רעה, שהוא יתברך בלי אף שליח יסתיירני בסתר אהלו.

לעילוי נשמת רעייתי מרת רבקה ב"ר יהודה ע"ה

במסגרת הטיפולים טסנו לארה"ב למשך כמה וכמה חודשים לצורך השתלה, שלש פעמים טסנו הלוך וחזור, והכל התנהל בצורה חלקה, היינו מוכנים ומזומנים להשתלה שמיחלת. אבל ברגע האחרון ממש, בגלל ממצא מסוים שהתגלה, וגם זה התגלה בצורה הכי לא טבעית בעולם, בהשגחה עליונה שאי אפשר לתאר, התקבלה החלטה שלא לבצע את ההשתלה. הרופאים האמריקאים לא ידעו כיצד לבא ולנחם אותנו הם היו בטוחים שימצאו זוג מאוכזב וממרר בבכי, הם אף ציפו לכעסים מאיתנו, מדוע גררו אותנו פעם אחר פעם ועל דבר שנראה קטנטן דחו את ההשתלה, אבל לא כך היה, רעייתי הצדקת ואיתה גם אני, קיבלנו את הבשורה בשלווה ומתוך הבנה פשוטה שזהו רצון הבורא יתברך, וללא ספק זה הכי טוב בשבילנו, אם כך גלגלה ההשגחה כך צריך להיות.

הרופאים בשום אופן לא הבינו אותנו איך אנו מקבלים זאת בשלוות נפש כזאת, ואף מביעים שמחה וששון על חסדיו המרובים של הבורא. לאחד העסקנים התבטא הרופא שנראה שמהוה השתבש אצלנו... אבל אנו חשנו שהקב"ה נושא אותנו כסנדק הנושא את התינוק להכניסו בברית ידידות עם בוראו.

וכאן נגלה את הסוד איהו באמת מקבלים את ההבנה הפשוטה כל כך, בתוך ימי הסתר פנים כביכול?

על כך בדיוק בא דוד המלך לענות, דוד פותח את הפרק שכל מה שקורה בעולם הכל מכוון מהבורא הכל מושגח על ידו, ולמעשה אין דבר בעולם שאמור להביא קורטוב של פחד "כי אתה עמדי" כל זה הוא מציאות של העולם, אבל יש מציאות מתעתעת כביכול יש מלחמות, מחלות, חובות... כל מיני דברים שמביאים סיבות לפחד.

אומר דוד המלך יש בעולמנו שני מקומות: יש בתי מדרשות ויש רחוב, הרחוב לא בהכרח רחוב מקולקל, כוונתנו למקום שהוא לא בית מדרש, לא בית ד', ופעמים נראה לנו נכון שזה לא בית מדרש אבל זה לא מקום מקולקל, מה הבעיה?

זועק דוד המלך אני לא שאלתי כלום חוץ מלשבת בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה', כי רק מי שחי בבית ה' יכול לחיות את המציאות האמתית הזאת שכל מציאות הבריאה היא רק השגחה וחסד של השי"ת, ברחוב יכולים לומר בעזרת ה' וברוך ה', אבל זה לא יותר

להתחיל את היום ברגל ימין

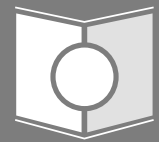
חוויה ראשית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

ואז התחלתי להתבלבל...

זה קרה לפני כשבועיים.
מישהו שאל אותי מה לומדים עכשיו ב'דף
היומי בהלכה' ב'דרשו', ועניתי שבדיוק עכשיו
מתחילים הלכות 'נטילת ידיים'.

הוא אמר לי אשאל אותך שאלה:

מה יעשה אדם שכשהוא נטל ידיים לסעודה
כיוון את כל פירוש המילים בברכת נטילת
ידיים אבל לפני ששפך את המים לא כיוון
לאיזו מטרה הוא נוטל ידיים, מה הוא יעשה
עכשיו:

1. שיטול ידיים מחדש
2. שיטמא את ידיו ויטול ידיים שוב בלי ברכה
3. לא צריך לכוון בכלל בנטילה
4. האמת, שזו מחלוקת ראשונים גדולה

**התחלתי להתבלבל... ואני בכלל לא
ידעתי שצריך לכוון משהו כשנוטלים
ידיים לסעודה..**

אל תתבלבלו...

הצטרפו אלינו לעשרות אלפי לומדי הדף
היומי בהלכה שהתחילו עכשיו הלכות
'נטילת ידיים' וגם אתם תדעו שצריך לכוון
'לנטילה המכשרת לאכילה'

ר' הלל פלאי לא הבין את הסיבה לבקשה, והשיב להרב הבר במילים אלה: "כבודו בוודאי מבין שאין בידי להלחין את 'כל הסידור', יבחר נא כבודו קטע מסוים מתוך כל זה, ואגב יגלה את אוזני מה ראה פתאום לרעיון זה"

על דביקותו בהקב"ה ובתורתו עד אין קץ - באהבה וביראה,
של הגה"צ רבי אברהם ישעיהו הבר זצ"ל

"פֶּאֶשֶׁר צִוִּיתָם תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת" (דברים כ"ד, ח')

נפש רוחנית לוחטת ומשתוקקת שכנה בפנימיות אישיותו של הרב הבר.

בנוסף על חלק 'בין אדם לחברו' שלו, שמטבע הדברים היה גלוי יותר לזולתו, ולימים התפרסם בעולם - התקיים בתוכו עולם פנימי מלא וגדוש בחלק ש'בינו לבין קונו'.

הוא היה דבוק בקדוש ברוך הוא ובתורתו עד אין קץ - באהבה וביראה, ברוממות ובקדושה.

בני משפחתו ותלמידיו הרבים, שחונכו על ברכיו וחיו לאורו, שמעו מפיו את שיחותיו שבקעו מעומק חדרי לבבו - וגם ראו עין בעין את עבודתו התמה את בוראו: בהתמדה נפלאה בתורה, בקיום המצוות בשמחה ובדקדוק רב, ובדבקות בארחות המוסר. הוא שימש להם דוגמת מופת איך אמור להיראות יהודי בעולמו.

בראיון קצר ותמציתי שנערך עמו בכתב, נשאל מה הספר האהוב עליו ביותר - והרי המענה שענה: "ספר 'מסילת ישרים'. חיבורו המדהים של רבי משה חיים לוצאטו. גם בפעם האלף, מוצא בו חידושים מרגשים".

בהמשכו של אותו ראיון. נשאל מה הוא "הבילוי המועדף" עליו - והוא ענה: "לשבת על יד הגמרא עם ניגון עתיק, מתוק ונוגה, ולשקוע בהוויות אביי ורבא".

בשלב מסוים. כאשר התרבו והתגברו טרדות הארגון, נסע הרב אל מרן הגראי"ל שטינמן זצ"ל ושאלה בפין: "אני מרגיש שהעיסוקים פוגעים בי בלימוד, האם אני רשאי לעזוב הכול ולעסוק יותר בתורה?"

מרן השיב בנחרצות: "הצלחת הנפשות שלך זו מצווה שאינה יכולה להיעשות על ידי אחרים, ועל כן אין שום היתר להפסיק זאת".

כיון שהימים שלו הוקדשו כליל לעשייה עם הזולת - אם במסגרת הארגון ואם בשיחות עם תלמידים - פנה אפוא להקדיש לתורה את הלילות.

בשובו הביתה מן הישיבה בשעת ליל לאחר שסיים את מעגל שיחותיו הרבות עם התלמידים - כאשר מאחוריו עמד יום שלם עמוס פעילות ונדודים במסגרת ארגון "מתנת חיים" - המשיך עוד לקיים שיחות טלפוניות נצרכות עם בני הארץ ובני חו"ל, עד שירד הלילה והשתרר השקט גם במחיצתו.

או אז, כאשר שקטו הטלפונים, ובני העולם פונים לתת תנומה לעפעפיהם - אחר שעשה לביתו ולצאצאיו, פונה היה לעשות גם לנפשו ולמלא את רעבון נשמתו.

היו אלה השעות הקטנות של הלילה. הרב האריך לשבת ליד השולחן במעונו, ושקע כולו בלימוד הגמרא שעה אחר שעה, עד השעה ארבע לפנות בוקר.

מעט שינה היינו אחד מארבעים ושמונה קנייני התורה שמנו חז"ל - והרב אימץ לעצמו קניין זה מתוך אהבת התורה ששקקה בקרבו. אדם הפעיל בעשיית חסד בהיקף כה אדיר, מתמלא תחושת סיפוק ומיצוי עצמי - המדרבן אותו להמשיך בעשייה. אך תחושת המיצוי העצמי של הרב, באה לו בעיקר מלימוד התורה.

לא פעם שוחח על כך עם ידידים ותלמידים, שליבו דואב על שאין עיתותיו בידיו, ואינו מספיק ללמוד כפי שאיפתו. אמנם הוא נכון לעשות את השליחות הגדולה המוטלת עליו, שיש בה משום פיקוח נפש וקידוש שם שמים - ולשם כך אכן מקדיש את יומו עבור הארגון - אך את לשד חיותו הוא יונק מאותן שעות בודדות ביממה. "בין שתיים לארבע" באישון ליל, בהן מתאפשר לו להגות בתורה, משוש נפשו.

הוא אהב את התורה בכל לב. העריץ אותה ואת לומדיה בכל

לחיות את האמירה הזו בצורתה הפשוטה והאמיתית. אבל לא אוכל לשכוח את תחושתנו, בשומענו את הדברים מפיו, שהוא אומר את הדברים בהזדהות מלאה עימם".

בשהותו לצרכי רפואה בארה"ב, בעיר ניו יורק, שיגר משם איגרת לידיד ובה גולל את הלכי רוחו אל מול המעצמה הגשמית האמריקאית שהוא נאלץ לשהות בה:

"מה אומר ומה אדבר? הנני בניו יורק לצערי ואין מנוח לנפשי. כי העיר הזאת מהסיטרא אחרא. על כל גורדי השחקים וגובהה העצום, הרי היא בעצם תהום האנושות. כולם רצים יומם וליל אחרי הירוק הירוק הזה. עיר רוויית עושר. חומריות וטירוף, עיר ללא רחמים, ללא רוח, ללא נפש, בלי תכלה ובלא תכלית. "חלק מזמננו אנו מבליים במרכזי רפואה, שגם הם סיפור בפני עצמו בגודלם ושכלולם. מעט מאוד אנחנו מטיילים קצת להתאוורר, כי נקעה נפשנו מהעיר הזו, מרכז השיגעון העולמי של עושר אגדי בשיא על פני הרחובות ושיא התגלמות העוני והדלות מנגד.

"את יתרת הזמן אני מעביר ברוך ה' בין כותלי הישיבה הקדושה דפה, ישיבת טלוז, ישיבה טובה שראשיה מבוגרי פוניבז'. ברוך ה' יש פה ספרים לרוב, ובחורים טובים, והיא מקור האוויר שאני נושם".

מחשבה אחת של תורה, רגע אחד של לימוד, יקר היה בעיניו עד למאוד.

עמל היה רבות על כתיבת דף של תמצית הלכות מבוררות, על מנת לתלותו על כותלי המעליות בשכונה - כדי להרבות תורה והלכה גם בזמן הקצר בו עולים השכנים במעלית.

מספר תלמיד:

"בדרך כלל כשהיה הרב מגיע בערב אל הישיבה, נכנס היה ישירות לבית המדרש.

"ערב אחד חיכיתי להתייעצות איתו, והמתנתי לו ליד בית המדרש - אולם לפליאתי באותו ערב הוא חרג ממנהגו והלך לכיוון חדר הרמי"ם.

"המתנתי לו שם מאחורי הדלת, ונוכחתי לראות שהוא מתמהמה ארוכות בפנים. הקשתי אפוא על הדלת והוא קרא לי להיכנס.

"בהיכנסי, ראיתי אותו יושב ליד השולחן והגמרא פתוחה לפניו. הוא היה בעיצומו של לימוד. בראותו שאני מופתע, הסביר את עצמו:

"אני צריך לקבל החלטה גורלית על כמה נושאים סבוכים ביותר, ולכן אני לומד תורה לפני קבלת ההחלטה - בתקווה שמכוח קדושת התורה הקב"ה יאיר ויפקח את עיניי".

נפש - וברור היה לו שכל מעשיו בפעולות ההצלה שלו במסגרת הארגון, אינן מגיעות בחשיבותן ל'דקה אחת' של לימוד התורה.

הוא חזר ושינן שוב ושוב אמונה עוצמתית זו באוזני הבחורים, ואמר להם שכשם שאי אפשר לו לעולם בלי סנדלרים, כך אי אפשר לו להתקיים בלי אנשי חסד - ואשרי שלוחיו של הקדוש ברוך הוא הממלאים את ייעודם בעולמם, כל איש והשליחות שלו. אך למרות שכבודו של סנדלר במקומו עומד. וגם כבודו של איש חסד, אין חשיבותם מגעת לדרגה הגבוהה של לומדי התורה, שאין למעלה הימנה.

כשהגיע אליו בחור ישיבה שרצה לתרום כליה, נזף בו הרב בחיבה: "שעת לימוד שלך שווה יותר מהכול".

אחד מתלמידיו התנדב בארגוני חסד שונים, שנועדו לשמח בחורים בעלי מוגבלות. בהזדמנות של שיחה עם הרב גולל התלמיד את הרהורי ליבו, ואמר שהוא חש שכאשר הוא מתנדב במקומות אלה, מרגיש הוא הרבה יותר סיפוק והתלהבות מאשר מלימוד דף גמרא.

סבור היה שהרב הבר, המקדיש את כל ימיו לחסד, יסכים עימו - אך להפתעתו הרב הבר סבור היה אחרת:

"יש להשריש בלב את דברי המשנה במסכת פאה: 'ותלמוד תורה כנגד כולם - שרגע אחד של לימוד תורה עולה בערכו על כלל המעשים הטובים שמנתה שם המשנה, ובכללם: ביקור חולים וגמילות חסדים ועוד.

מתוככי חדרי ליבו, בוקעת היתה קריאה נלהבת ומשתוקקת לתלמידיו האהובים: "קבעו עצמכם לתורה בהתמדה ובשקידה" - וכיוון שיצאו הדברים מלב מלא חשק וגעגוע אל התורה, נכנסו אל הלבבות ונחקקו בהם לעד.

"מעלות האדם לפי מה שיהלל, אם הוא משבח המעשים הטובים והחכמים והצדיקים, תדע ובחנת כי איש טוב הוא ושורש הצדק נמצא בו" (רבינו יונה, משלי פרק כז, כא).

ההערצה האדירה שנשפכה מקרבו כלפי כל אברך בן תורה - מתוך הערכה כבירה וקנאה עצומה - העידה על המיית נפשו הפנימית המשתוקקת ונכספת אל מקומה האמיתי והעיקרי: אוהלה של תורה.

פעם הסביר בלהט לתלמידיו את משמעות הפסוק (תהילים קיט, ב): "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף" - שאין הכוונה רק לומר שחיי תורה רב ערכם על פני חיי מסחר ועושר, אלא יתירה מכך: גם אם יציעו לך להרוויח מיליון דולר בתמורה להבנת עוד תוספת עומק בדברי רבי עקיבא איגר, לא יעלה על דעתך לוותר על הבנת דברי התורה - כי "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף".

"זכורני". מעיד אחד השומעים, "איך שבשעתו היווה הדבר חידוש בעיניי, מעולם לא חידדתי לעצמי את הדברים עד כדי כך. גם היום, שנים לאחר מכן, כשהנני חי כאברך המקדיש את חיי לתורה בצורה מלאה - עדיין אני חש שאין זה דבר של מה בכך,

תורמים לארגון 'אחינו' ומקבלים מתנת
**המבצע
הגדול
לחודש
אלול**
ואם שואלת עיני

**מסלול
גולד**

תרום **26 ש"ח** לחודש
למשך 14 חודשים
סך כל התרומה 364 ש"ח

**ומקבלים
במתנה**

סט 'משנה ברורה'
כריכה רכה מהדורת כיס

שו"ע 'דרשו' כרך ט'

שו"ע 'דרשו' כרך י'
הכרך החדש!

ספר המפתח
על 'משנה ברורה'

ספר 'דרש דוד'
על התורה 3 כרכים

שווי המתנה בחנויות 756 ש"ח

**מסלול
פרימיום**

תרום **24 ש"ח** לחודש
למשך 13 חודשים
סך כל התרומה 312 ש"ח

**ומקבלים
במתנה**

סט 'משנה ברורה'
6 כרכים כריכה קשה

ספר המפתח
על 'משנה ברורה'

ספר 'דרש דוד'
ימים נוראים

שווי המתנה בחנויות 518 ש"ח

**מסלול
רגיל**

תרום **24 ש"ח** לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 288 ש"ח

**ומקבלים
במתנה**

סט 'משנה ברורה'
6 כרכים כריכה קשה

ספר 'דרש דוד'
ימים נוראים

שווי המתנה בחנויות 455 ש"ח

להצטרפות וקבלת המתנות 02-5609000

אז בנדריים פלוס

הגעתי הביתה עם דמעות בעיניים, נכנסתי לחדר ופרצתי בבכי. פשוט ככה. בכיתי כמו ילד קטן. אגב, מבין כל הילדים האלו היה רק אחד שהיה לו שכל לבוא ולבקש ממני מחילה לאחר שנים. כל השאר כנראה התביישו, אני סלחתי להם מכל הלב והתפללתי שלא יאונה להם כל רע בגיני הלילה וחם

מגיד השיעור הרב עמרם בינעט עם סיפור עוצמתי

על מנהל חכם שידע לנתב את העובדים שלו להצלחה מיוחדת במינה

הרב עמרם בינעט

שצריכים לציית למלמד, בלי להתווכח. אבל אחרי כמה ימים התחילו להתגלע סדקים ראשונים, התחילו קצת פטפוטים, וכשלא עצרתי את זה בזמן, זה החל והתדרדר."

"כשהגיע חדש תשרי ויצאנו לחופשת החגים, תכננתי לנצל את זה כדי לתפוס מחדש את המשמעת בכיתה. הכנתי לעצמי ארסנל של כללים וגם עונשים מרתיעים במיוחד, ובתחילת זמן החורף נכנסתי לכיתה עם פנים קשוחות, כשכל כולי נחוש להצליח בהטלת המשמעת..."

"אבל זה שוב לא הצליח לי. הכללים שלי החזיקו מעמד בקושי יומיים, אחרי שבוע כבר חזר המצב לקדמותו, ואחרי שבועיים כבר הרגשתי שיש חרפה רצינית.

"התמודדתי עם זה בגבורה, ניסיתי שוב ושוב, שלחתי פתקים להורים, שלחתי ילדים למנהל, הוצאתי ילדים שהפריעו מהכיתה, וכשהם דפקו על הדלת וברחו אפילו רדפתי אחריהם במסדרון, שזאת כמוזן טעות נוראה עבור מנהל כיתה.

"והנה הגיע יום אחד שבו קרה משהו שבחיים לא חשבתי שיקרה לי. אני יוצא מהכיתה בשעת הצהרים, הנוהג היה שבהפסקת הצהרים הילדים הלכו הביתה לאכול ולאחר מכן שבו לתלמוד התורה.

בימים האחרונים שוחחתי עם יהודי שמכנה כמחנך מזה כמה עשרות שנים, ובסייעתא דשמיא הוא נחשב לאחד מגדולי המחנכים בדור. סיפרתי לו על מאמר שיתפרסם בעזרת ה' ב'לקראת שבת', ושבנו אני עוסק בנושא של יחסים עובד ומעביד, בין מנהלי הת"תים והמלמדים, כשמסר המרכזי שאני רוצה להעביר הוא שכדאי לקבל מלמדים טובים צריכים לדרבן אותם, לתת בהם אימון ובעיקר להחמיא להם על הדברים הטובים שיש להם.

היה זה עוד לפני שהמאמר התפרסם בפועל, בשלב בו הגיליונות של פרשת 'שופטים' עוד לא יצאו מתחת מכבש הדפוס.

המחנך הבכיר, אמר לי שהוא רוצה לספר לי סיפור שיחזק את דברי, אבל הוא התנה עמי תנאי שלא אפרסם את שמו, ותיכף גם תבינו למה... אני אביא כאן את הסיפור כפי ששמעתי מפי.

וכך הוא מספר:

"היה זה לפני עשרות שנים. הייתי אברך כולל מן המניין, והמצב הכלכלי אילץ אותי לצאת לעבודה. כמוזן שהעדפתי מלכתחילה למצוא עבודה תורנית, אם אפשר שיהיה בה גם זיכוי הרבים זה כמוזן הכי טוב שיכול להיות. אחרי כמה גישושים וחיפושים מצאתי את עצמי עומד בפני כיתה שלימה של ילדים, כיתה ח', ילדים שהם בעצם כבר בחורים צעירים או קרוב מאוד לכך.

"אני התכוונתי כראוי למסירת השיעורים, הכנתי את התוכן בצורה מיטבית, ישבתי עם מלמד ותיק שיצא לפנסיה והוא הסביר לי איך צריכים להגיש את החומר, איך למשוך את תשומת הלב של הילדים ולגרום להם להתעניין בנלמד, וגם... איך 'לתפוס כיתה', כלומר, להחזיק את הילדים תחת עול המשמעת.

"אני הייתי תלמיד מצטיין למדתי ממנו את כל רזי המקצוע ואכן הגשתי את החומר בצורה טובה ב"ה, הסברתי כי ה' הטובה עלי, הייתי מלמד ממש טוב בשבועות הראשונים.

"אבל בחלק אחד מתוכנית הלימודים אצל אותו מלמד ותיק, נכשלתי כישלון חרוץ. לא למדתי איך להחזיק כיתה... המשמעת שלי הייתה גרועה מאוד.

"בתחילת השנה הילדים לא הבינו את זה, הם צייתו לי מכח ההרגל

מכן באתי הבית וניסחתי מכתב התפטרות. כתבתי למנהל החיידר שאני מאוד מודה לו על ההזדמנות שהוא נתן לי, אני מאוד רצינית להצליח בתפקיד, אבל מסתבר שלא כולם יודעים איך לתפוס משמעת ואני אחד מאלו שלא זכו לכך. אני נאלץ להתפטר ואני מאחל למנהל שימצא בהקדם מישהו טוב יותר שיוכל לשקם את הנזקים שעשיתי, ויכול לעשות מהתלמידים האלו 'בני אדם', למרות שהם פרקו מעל עצמם כל עול של משמעת".

"כשהגיעה השעה היעודה צעדתי לחיידר כמו בכל בוקר. כשנכנסתי לחצר תלמוד התורה, כבר ראיתי את הילדים מהכיתה שלי אורבים לי ומחכים כפיים בהנאה לראות מה יקרה כשאנכס לכיתה. התעלמתי מהם, צעדתי ישירות לחדר המנהל שהסתכל עלי בפליאה: "מה אתה עושה פה? יש צלצול, למה אתה לא נכנס לכיתה? אתה יודע שאנחנו מקפידים שהמלמדים ייכנסו לכיתה בצלצול בדיוק!".

"אמרתי למנהל שאני רק נותן לו מכתב. השארתי את המכתב על השולחן שלו ופניתי לצאת החוצה, אבל הוא הרגיש שיש כאן משהו ואמר לי: "חכה רגע, מה זה המכתב הזה? אל תגיד לי שזה מכתב התפטרות???"

"השבתי לו שדווקא כן, זה מכתב התפטרות. הסתובבתי ופניתי ללכת, אבל הוא שוב עצר אותי. "בוא הנה, שב!".

"התיישבתי. המנהל יצא החוצה, נכנס לכיתה שלי, נעץ מבט מצמית בילדים וכולם התיישבו במקומות שלהם "כמו טאטאלך". הוא הורה להם להוציא ספרים ולהתחיל להתארגן לשיעור, והזהיר אותם שאם הוא יראה ילד אחד שקם מהמקום שלו אחת דתו לחטוף עונש שישמש כדוגמה לכל הכיתה..."

"לאחר מכן שב למשרד, לקח את המכתב המושקע שכתבתי לו, וקרע אותו לגזרים.

"אני לא אוהב מכתבים. תגיד לי מה שרצינית להגיד", הוא אמר, ואני נאלצתי להסביר לו מה קרה. כשדמעות חונקות את גרוני תיארתי לו את המאורע שהתחולל אתמול, כשהילדים ליוו אותי בשירה והשפלה, אמרתי לו שאין לי שום יכולת לשלוט בהם, אין לי משמעת, אני לא יודע איך עושים את זה.

"המנהל ישב מולי ולא הבין מה אני רוצה... "נו... אז מה אתה אומר? שאתה מלמד חדש? אני יודע שאתה חדש. הכנסתי אותך לעבודה מתוך ידיעה שאין לך ניסיון. מה באת לספר לי?"

"אמרתי לו שבאתי להגיד שאני מתפטר, אבל הוא קפץ מהמקום שלו: "מה??? מתפטר?! למה???" ניסיתי להסביר שאין לי משמעת, וזה אומר שאני לא מתאים לעבודה, אבל הוא שוב אמר לי: "נו, ומה בכך שאתה מלמד חדש, כולנו היינו חדשים פעם בעבודה שלנו".

"אבל זה לא חדש", אמרתי לו, "זה חלש! מלמד חלש! אין לי את הכישורים הנדרשים!!! אני לא יכול לשלוט בילדים!!!".

"אני מדבר בטלפון עם בני ביתי בעודי צועד לכיוון הבית, והנה אני רואה ילד מתלמידי הכיתה שלי, כשפניו זורחות מאושר. משהו במבט שלו היה מאוד חשוב, הסתכלתי מסביב ולא הבנתי למה הוא כל כך מאושר..."

"המשכתי לצעוד ופתאום מזנקים מהבניינים הסמוכים כל תלמידי הכיתה שלי, ומתחילים ללוות אותי ברחוב. לא זו בלבד, אלא שהם גם התחילו לשיר לי את הניגון המפורסם ששרים לחתנים כשמלווים אותם לביתה כנסת בשבת ה'אופרוף' שלהם".

"כמובן שהסמקתי עד תנוכי אוזניי", הוא מספר, "גם מבושה וגם מכעס. הצלחתי איכשהו לסיים את שיחת הטלפון בתקווה שאשתי לא שמה לב לתכונה שמתחוללת מאחורי, פניתי לתלמידים שלי וצעקתי עליהם שילכו כל אחד לביתו, אבל הם עשו כאילו הם לא שומעים ופשוט הגבירו את הקול, שרו בקולי קולות עוד ועוד.

"איימתי עליהם שאני הולך לטפל בהם, אני אזרוק אותם מהחיידר, ואזמן את ההורים שלהם לשיחת הבהרה, אבל הם פשוט התפקעו מצחוק והגבירו את השירה עוד יותר.

"כשהם ראו שאני ממשיך לנסות לאיים, הם שינו טקטיקה... במקום לשיר לי שירים ששרים לחתנים, הם התחילו לשיר שירים מעליבים ופוגעניים במיוחד, שאני מתבייש לחזור עליהם.

"עד היום", מספר לי אותו מחנך בכיר, "הזיכרונות האלו צורבים את הנשמה שלי. מעולם לא הושפלתי ככה, ומעולם לא כעסתי ככה. זה היה רגע השפל הנורא ביותר בחיים שלי. איזו בושה! איזה עלבון!!! "הגעתי הביתה עם דמעות בעיניים, נכנסתי לחדר ופרצתי בבכי. פשוט ככה. בכיתי כמו ילד קטן. אגב, מבין כל הילדים האלו היה רק אחד שהיה לו שכל לבוא ולבקש ממני מחילה לאחר שנים. כל השאר כנראה התביישו, אני סלחתי להם מכל הלב והתפללתי שלא יאונה להם כל רע בגיני חלילה וחס.

"באותו לילה לא נרדמתי, התהפכתי במיטה שוב ושוב. בתחילה חשבתי על איך אני הולך 'לחנך' אותם, ולעשות סדר בכיתה, אבל אחר כך הבנתי שבעצם אין לי את היכולת לעשות זאת. הרי הילדים האלו הם לא חוצפנים בצורה חריגה, זה לא שכל השנים היתה זו כיתה בעייתית. הם ילדים רגילים ומחונכים כמו כל הילדים.

"אלא מה? מסתבר שאני הבעיה... אני לא יודע להחזיק כיתה, אין לי את זה! מה לעשות? וכשאני מנסה בכח לתפוס משמעת זה יוצא לי עקום לגמרי ורק ממריד את הילדים נגדי.

"אז מה הפיתרון האמיתי לבעיה הזאת? לעצור את הכל ולהתפטר מהעבודה. מחר בבוקר אני אגש למנהל, ואסביר לו שבאתי לחיידר רק כדי להגיש מכתב התפטרות. שישג ממלא מקום שישב בכיתה עם הילדים עד שימצא מלמד קבוע, כי אני בטוח לא יכול לשבת שם אחרי מה שהם עשו לי, זה גם לא יהיה אפקטיבי כי אין לו שום אפשרות לשלוט בהם. כבר עדיף שישבו בלי מלמד, לפחות לא יהיה להם במי להתעלל..."

ואכן, קמתי מוקדם, כי ממילא לא ישנתי, התפללתי ותיקין ולאחר

שמעתי בשם אחד מצאצאיו של ה'חתם סופר', הגאון רבי יצחק יהיאל עהרנפלד שליט"א, כי קיים תיעוד מוסרט ללא קול בן שתי דקות משנת תשי"ט, בו נראים שני נכדי ה'חתם סופר' - הגאון רבי עקיבא סופר זצ"ל, בעל ה'דעת סופר', והגאון רבי שמואל עהרנפלד זצ"ל, גאב"ד מטרסדורף, יושבים יחדיו ומשוחחים ביניהם בחביבות. התיעוד כאמור ללא קול, אולם רואים בו דבר מעניין מאוד...

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

בספרי הראשונים, וביקש ממשמשו שיזכיר לו לעשות כן. באחד הימים, כאשר עלה הרבי על יצועו לנום את שנתו הקצרה, העיר הגבאי ביראת הכבוד את תשומת ליבו של הרבי, כי מהבוקר לא ראה אותו הוגה בספרי הראשונים. הרבי נופף בידו באות ביטול, ואמר: "כבר למדתי היום בספר 'חתם סופר'..."

מפליא איך גדולי עולם ומצוקי ארץ התייחסו אל דברי ה'חתם סופר'. קדושי עליון התייחסו אל דבריו כאל דברי הראשונים! לאחר הקדמה זו, ניגש אף אנו בדחילו ורחימו להסכיח לדברי קודשו של ה'חתם סופר' אודות הנושא בו פתחנו - כיצד יתכן שבבית יהודי, 'אידישע שטוב', יגדל בן סורר ומורה? הלא בן סורר ומורה הוא הדוגמא השלילית ביותר של חינוך קלוקל. מהו השורש עליו נוכל להצביע עליו ולומר - כי זהו הגורם לילד לצאת כה מופקר, סורר ומורה, זולל וסובא?

התשובה טמונה בלשון הפסוק עצמו, מאיר את עינינו ה'חתם סופר'. "כי יהיה לאיש בן סורר ומורה - איננו שומע בקול אביו ובקול אמו". הפשט הפשוט הוא כמובן שאינו שומע לקולם ואינו עושה את אשר הם מצווים אותו. אך ניתן לפרש גם שהוא אינו שומע את קול אביו ואת קול אמו.

פרשת בן סורר ומורה היא אחת הפרשיות הקשות שבתורה; הרי חיי היהודי הם יקרים לאין שיעור, ופיקוח נפש דוחה את כל התורה כולה, ואילו כאן לפתע דנים את הבן הסורר ומורה למיתה על שם סופו. הקושיא המרכזית היא איפוא, אם אכן התנהגותו של בן זה מצדיקה עונש כה חמור, יש להבין מנין היא באה? כיצד הפך נער צעיר להתגלמות ההשחתה, עד שצריך להורגו כדי שימות זכאי ולא ימות חייב?

אימרה נוראה מובאת בשם רבינו מרן בעל ה'חתם סופר' זצ"ל להסביר הענין. אך קודם לכן, מן הראוי לייחד כאן דברים אודות עוצם קדושתו ונוראותו של ה'חתם סופר', שיש לדעתם טרם עוסקים בתורתו ואמריו.

שמעתי בשם אחד מצאצאיו, הגאון רבי יצחק יהיאל עהרנפלד שליט"א ראש ישיבת 'בית שמואל', כי קיים תיעוד מוסרט ללא קול בן שתי דקות משנת תשי"ט, בו נראים שני נכדי ה'חתם סופר' - הגאון רבי עקיבא סופר זצ"ל, גאב"ד מפרשבורג, בעל ה'דעת סופר', והגאון רבי שמואל עהרנפלד זצ"ל, גאב"ד מטרסדורף, יושבים יחדיו בבית הגאון רבי שמחה בונים סופר זצ"ל בעיר לוגאנו, בנו של גאב"ד פרשבורג, ומשוחחים ביניהם בחביבות.

התיעוד כאמור ללא קול, אולם רואים בו דבר מעניין מאד; מדי פעם במהלך השיחה שני הגאונים הללו מתרוממים מעט ממקומם וחוזרים לשבת, שוב מתרוממים ושוב יושבים, כך חוזרת על עצמה התופעה שוב ושוב.

הרב עהרנפלד בירר פרט זה, מפי אותו האיש שהסריט את הקטע המדובר, הרב הגאון רבי יהושע דוד שרייבר שליט"א, בנו של בעל הבית בו אירע המקרה - רבי שמחה בונים סופר, והלה סיפר, כי בכל פעם בה עלה בשיחה שמו של זקנם בעל ה'חתם סופר', הם התרוממו ממקומם ביראת הכבוד!...

עד כדי כך היתה גדולה יראתם של צאצאי ה'חתם סופר' מהזכרת שמו של זקנם, גאון ישראל וקדושו!

עוד סיפר הרב עהרנפלד באותה הזדמנות, כי הרב הקדוש רבי אהרן מבעלזא זצ"ל, מופת הדור והדרו, קיבל על עצמו ללמוד בכל יום

הדמעות מסמלות את עומק הלב, את השתפכות הנפש, ואבינו שבשמים אינו מסוגל, כביכול, להישאר אדיש לצערם של בני כשבוכים!

הגאון הקדוש רבי צבי הירש קאייזנובר זצ"ל בספרו 'קב הישר' (פרק ח) כותב: "ויראה להתפלל בדמע, כי תפלה בדמעות היא קרובה מאוד להתקבל... ומרוב חשיבות התפילה בדמעות, הפתח אשר נכנסים שם התפלות אשר הם עם דמעות - אינו פותח אותו פתח שום מלאך או ממונה, כי אם הקדוש ברוך הוא בעצמו ובכבודו... וכשהתפילה היא עולה למעלה, אז יוצא לקראתה אופן אחד ושמו ירחמיאל... ונוטל את אותה התפלה עם דמעות, ומעלה אותה והיא עולה ומתקשרת למעלה למקום גבוה מאד".

מבהיל הרעיון! הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו מטפל בתפילה זו! אבי מורי זצ"ל היה נוכח פעם בבית מרן ה'חזון איש' זצ"ל, כאשר הגיע ידו הטוב הרה"ג רבי שלמה לורנץ זצ"ל, וברצונו לייסד ישיבה ל'חלשים'. נרעש ה'חזון איש' והתנגד בתוקף: "אין 'חלשים'! הכשרונות יגיעו לילד בלי שום תקדים הגיוני. הוא יעמוד בפניה של הכביש, וכשיעבור לרחוב השני פתאום יתגלו אצלו כשרונות".

באחת משיחותיו סיפר ראש הישיבה, מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, כי שמע מה'חזון איש' את פשר התנגדותו: "הדמעות של האמהות והסבתות פועלות שאין חלשים! כל אחד יכול לשגשג ולצמוח בזכות אותן תפילות ודמעות, גם אם נראה לנו במבט ראשון לא כך!".

עוד מסופר, כי מרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל הלך פעם ברחובה של עיר עם בנו הגאון רבי רפאל זצ"ל, חלף על פניהם אדם אחד ואמר לרב: "כבוד הרב יכול להיות מרוצה מבניו שכולם, ברוך השם, הולכים בדרך הישר".

בתחילה לא הגיב הרב מאומה לדברי האיש, והמשיך ללכת בדרכו. אך לאחר כמה רגעים נעצר ואמר לבנו: "רוץ אחרי האיש הזה, ותאמר לו כך: 'האם בחינם זה בא לי? כמה דמעות שפכתי בשעה שנדנדתי את עריסותיכם!'..."

הגאון הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל כתב קטע מרטיט לב, בו הוא תולה את סיבת זכייתו העצומה לראות עולמו בחייו - בנין וחתנין גדולי עולם, בכך שהרבה להתפלל ולהתחנן לפני בוראו. זו לשונו:

"ומרגלא בפומי 'תהי מיטתי שלימה לפניך' בתפילת 'שמע קולינו' וקודם 'יהיו לרצון אמרי פי'... כך שמעתי מפי קדוש גאון ישראל רבי רפאל שפירא זצ"ל בעת למדי בישיבת וולוז'ין, שהיה מתפלל תפילה זו בשמונה עשרה שלש פעמים ביום. מאז התחלתי ולא פסקתי, וזאת עמדה לי ולא תמוש עד עולם".

או כפי שכתב במקום אחר את משאלת ליבו הנוגעת ללב: "השם יתברך נגדו כל תאוותי ואנחתי ממנו לא נסתרה, כי יזכני השם יתברך בבנים וחתנים תלמידי חכמים ויראי אלוקים באמת"...

זהו כוחה האדיר של תפילה וכוחן של דמעות! אחת המשפחות המפורסמות והמכובדות בירושלים, היא משפחת קופשיץ המפורסמת. משפחתו של הסבא הגאון הצדיק רבי צבי הירש קופשיץ זצ"ל, מגדולי וצדיקי ירושלים של מעלה, והסבתא

איזה קול הוא איננו שומע? את קול אביו בשעת לימוד התורה! את קול הנעימה הנצחית של ההתעמקות בגמרא בוקעת מפיו! את קול ההערכה והאהבה הרוחש לו אביו בשעת הלימוד הקבוע שלהם, ולכן הוא אינו מרגיש את מתיקות התורה!...

כך גם הבן אינו שומע את קול אימו. את קול בכייתה כשעומדת ב'שמונה עשרה' לפני בורא עולם ושופכת תחינה! את קול יפחתה באמירת תהילים! את קול תחנוניה בשעת הדלקת נרות שבת קודש ובשאר זמנים מסוגלים ששערי שמים פתוחים בהם לתפילה! הוא אינו שומע את קול אמו מלמדת אותו "שמע בני מוסר אביך ואל תיטוש תורת אמן", וחוזרת עמו מדי בוקר מיד עם הקיצו משנתו על ההודאה הראשונית הבסיסית: "מודה אני לפניך"!

אילו היה הילד שומע את כל הקולות הטהורים הללו, אכן היה בכוחם לחדור עמוק לתוככי ליבו ולהותיר בו רושם בל ימחה, וכך היתה מתעצבת דמותו ברוח התורה והמסורה. אולם הבן לא שמע את הקולות הללו, להיפך, הוא שמע קולות של תאוה לאשת יפת תואר, של גשמיות, של יצר הרע, ואם אלו הם הקולות שהגיעו לאוזניו מינקותו - מה יעשה הבן ולא יחטא? כיצד לא יצא בן סורר ומורה? באימרה נוקבת זו של ה'חתם סופר' טמון אחד היסודות הגדולים ביותר לבנין הבית היהודי על מכונו: החדרת האווירה הראויה בבית. אותו קול הלימוד של האבות, ברצינות, בהתלהבות ובחשק, וקול הבכיה של האמהות הצדקניות, המתחננות לבוראן שתזכינה בבנים הגונים וצדיקים - גידל עדרים עדרים של צדיקים וחכמים, והוא מועיל יותר מכל הסגולות, הברכות וקברות הצדיקים. מה שהילדים רואים בבית! מה חשוב לאבא ובמה הוא משקיע. מתי האמא מתרגשת, ועל מה אמא מתחננת! משפיע יותר מהרבה סגולות ועניינים אחרים.

"שערי דמעות לא ננעלו"

שתי נקודות עיקריות עולות מדברי ה'חתם סופר': ראשית, הענין של דוגמא אישית מצד ההורים. כדי לזכות לבנים תלמידי חכמים יראים ושלמים, צריך להקרין התנהגות נאותה בבית בדיוק כפי שההורה מצפה מבנו לנהוג. שנית, ואולי הוא אף חשוב מכל - זהו כח התפילה.

נפתח בכמה מילים על כח הדמעות והתפילות של ההורים, וכוחן המופלא לחולל פלאות, הן מהבחינה הסגולית והן מהבחינה המציאותית:

חז"ל אומרים (ברכות לב, ב): "אמר רבי אלעזר, מיום שחרב בית המקדש ננעלו שערי תפילה... ואף על פי ששערי תפילה ננעלו, שערי דמעה לא ננעלו, שנאמר 'שמעה תפילתי השם ושועתי האזינה, אל דמעתי אל תחרש'".

כח הדמעות הוא כח אדיר שניתן ביד האדם, ובכוחו יכולת לחולל פלאות ממש. את כל התפילות שהאדם מתפלל, בודקים למעלה אם הן ראויות לעמוד לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ומי יאמר על עצמו זיכיתי ליבי ותפילתי ראויה להתקבל. אבל בדיקה זו מדלגת על תפילה שבאה עם דמעות!

הבחור כבר לא ידע את נפשו, הוא לא הבין. המשגיח המבוגר של הישיבה... ברור שאני צריך לקום בשבילו, מה 'הדרמה'? תודה פעם אחת וזהו. הוא התפלא מאד, והחליט שאם המשגיח יגיד לו שוב משהו בנידון, הוא ישאל אותו...

על הכרת הטוב ועל כפויי טובה

הרב ישראל היימן

"על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים" (דברים כ"ג, ה')

עמון ומואב...

איזה הפסד הם הפסידו, איזו החמצה לדורות... רק בגלל שלא קידמו את בני ישראל במדבר בלחם ובמים.

ברמב"ן מבואר שהתביעה עליהם הייתה על חיסרון בהכרת הטוב! לוט ניצל ע"י אברהם אבינו משבי אצל ארבעת המלכים, וצאצאיו לא רצו לגמול טובה עם צאצאי אברהם בתמורה, לכן הם נתבעו, לכן נדחו מלבוא בקהל ה' עד עולם! אומתנו אינה יכולה לשייך לעצמה אנשים שבבסיסם הם כפויי טובה.

עד כמה דקה מידה זו, ועד כמה הזהירות בה אמורה להיות חלק מאיתנו - ניתן ללמוד מהמעשים הבאים:

המשגיח דפוניבז', הרב דסלר, השתתף פעם בשמחת חתונה של בחור מהישיבה בעיר פתח תקווה. בחזור מהחתונה משפחת החתן סידרה כמקובל הסעה באוטובוס מהאולם לישיבה. הבחורים עלו והתיישבו, ורגעים ספורים לפני שיצא האוטובוס לנסיעה הקצרה, הופיע המשגיח להצטרף לנסיעה גם הוא.

הרב דסלר כבר היה בשנותיו המאוחרות, וכמובן שמיד כשעלה לאוטובוס קם הבחור שישב בספסל הראשון ופינה את מקומו למשגיח. הוא התיישב והודה לבחור במילים חמות. "יישר כח! אכן זה עוזר לי מאד, אני זקוק לשבת ויותר נוח לי לשבת במושב הראשון. יישר כח!"

הבחור הנהן וניגש לספסל אחורי יותר למצוא מקום. הוא לא הספיק לשבת הרבה זמן, כי הרב דסלר הסתובב אחורה וסימן לו בידו להתקרב.

"אני חייב לומר לך שוב... יישר כח! החיית את נפשי. מסתמא הייתי סובל יותר אם לא היית קם לכבודי. ממש תודה!"

הבחור נבון קמעה אבל הנהן שוב בראשו וחזר למקומו. לא עברו דקות מספר והרב דסלר הסתובב שוב. הפעם הוא לא הטריח את הבחור לקום אבל סימן לו בידו לאות תודה מענומק לב.

הבחור כבר לא ידע את נפשו, הוא לא הבין. המשגיח המבוגר של הישיבה... ברור שאני צריך לקום בשבילו, מה 'הדרמה'? תודה פעם אחת וזהו. הוא התפלא מאד והחליט שאם המשגיח יגיד לו שוב משהו בנידון הוא ישאל אותו.

כשירדו מהנסיעה בת רבע השעה, תפס שוב הרב דסלר את הבחור בשני ידיו והודה לו נרגשות.

הבחור לא התאפק ושאל את המשגיח: "מה קרה? הרי בסך הכל עשיתי את מה שהייתי צריך לעשות? אולי אני מאבד את השכר שלי על המצווה בגלל כל התודות האלו..."

המשגיח הרצין והרהר דקה ארוכה. הוא הסב את פניו אל הבחור ואמר לו ברצינות תהומית. "אתה צודק... אבל זה לא קשור, האם בגלל שאתה עשית רק את מה שהיית צריך, אתה רוצה שאני אהפוך למושחת???"

נראה שאין צורך להשלים את הסיפור הזה באף מילה מיותרת... אפשר רק לספר כאן סיפור נוסף, ולחידוד, את המעשה הבא:

בשנותיו המוקדמות יותר להתיישבותו של מרנא הסטייפלער בארץ הקודש, מצבו הכלכלי היה קשה ביותר. הוא זצ"ל כידוע לא הסכים להנות משום בריה בעולם בחינם, ולא הועילו כל טצדקי שניסו כל המי ומי לעשות.

בהזדמנות מסויימת אחד ממקורביו - יהודי אמריקאי שהיה גר בבני ברק העלה במוחו רעיון. הוא הציע לסטייפלער שישלח דרכו לבנו שגר באמריקה חבילות של ספרי קה"י, הבן ימכור את זה שם והפדיון שיגיע בצורת דולרים אמריקאים (שאו היו שווים הרבה מאד), יקל על הסטייפלער ויביא קצת רווחה.

הסטייפלער סבר וקיבל ואכן היוזמה יצאה אל הדרך.

ביום מן הימים שאל היהודי את הסטייפלער מה קרה עם המכתב ההוא? האם הייתה בו טעות בתשובה שהרב כתב? מה היה בוער לטרוח כל כך כדי שלא לשלח את המכתב ההוא ולתקן אותו? "לא", ענה הסטייפלער. "לא הייתה שום טעות. אסביר לך מה כן קרה שם.

"כידוע אינני עונה כבר למכתבים מחמת חולשת. אין לי את הכח לשבת ולכתוב. כשהגיע המכתב מבנך חשבתי לעצמי... אם הוא לא יקבל מכתב חזרה מה הוא יחשוב, עזרתי לרב קנייבסקי כל כך הרבה, והוא לא יכול להשיב לי למכתב? אם נגמרו בינינו ה'עסקים' כבר לא צריך להשיב למכתבי?... אז התאמצתי וכתבתי.

"אחר כך חשבתי לעצמי, שאין זה נכון לכתוב את המכתב מחמת המחשבה הזו. על פי האמת אני צריך לכתוב את המכתב מתוך רגשות הכרת הטוב. ביקשתי ממך את המכתב והשלכתי אותו לגניזה. ישבתי שוב וכתבתי את אותם דברים, אבל הפעם מתוך רגשות הכרת הטוב ורצון להכיר טובה!"

הכרת הטוב!

בכמה מהמצרך הזה אנו אמורים להשתמש כל יום? לאישה או לבעל, לחברים ולשכנים, לילדים ולאחים... רק לשים לב ולזכור שזה מיסודות האומה. מי של יכול להכיר טובה גם לא יכול להיות שייך!

היהודי האמריקאי היה לוקח את חבילות הספרים ושולח אותן לבנו שבחול"ל, וכשהתקבל הפדיון הוא היה מתייבב אצל הסטייפלער לתת את הכסף ולקבל את החבילה הבאה.

הבן מארץ מרחקים ניצל את ההזדמנות, והיה שולח עם הפדיון מכתבי שאלות בלימוד. כך עם חבילות הספרים קיבל הבן גם מכתבי תשובה ממון בעל הקהילות יעקב. ההתכתבות הזו הייתה כביכול 'תשלום' על הטרחה שהייתה כרוכה בכל הפעילות הזו.

ימים ושנים עברו, הסטייפלער כבר לא נצרך להסדר הזה והוא פסק. מה שנשאר היו המכתבים עליהם היה מקפיד לענות, בכל פעם שהגיע מכתב, משום הכרת הטוב.

שנים נוספות עברו, והסטייפלער כידוע הפסיק בחולשתו כמעט לענות למאות המכתבים שנשלחו אליו. רק לאותו אמריקאי התאמץ הסטייפלער לענות שוב ושוב על מכתביו.

באחד הימים נשמעו דפיקות על דלת בית האב האמריקאי. לתדהמתו על מפתן הדלת עמד רבן של ישראל, כשהוא מתנשם ומתנשף בכבדות לאחר צעידה ארוכה מביתו בשמש הבני ברקית הקופחת. "האם כבר שלחתם את המכתב?"

הסטייפלער לקח את המכתב "אחזיר מכתב חדש בימים הקרובים". לאחר מספר ימים הגיע לבית היהודי האמריקאי מכתב חדש לשליחה לבן שבחול"ל.

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

שלחו מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

המשך מעמוד 7 | הגאון הגדול רבי נפתלי צבי רוטנברג שליט"א

לסיום השיחה, אנחנו תוהים האם ניתן להביא לשינוי של ממש בעניין? והגרנ"צ רוטנברג שליט"א אומר שבטוח שהדבר אפשרי: "הכל עניין של השקעה ושימת לב. כרגע אנחנו עשינו מה שאפשר מבחינת הצד שלנו, הרבנים, תמיד אפשר לשפר ולהוסיף, אבל עכשיו זה נמצא בעיקר ביד של הציבור.

"כל יהודי שקונה מזוזה צריך לשאול את הסופר אם יש לו תעודה, לא להתבייש, לא להתבלבל ולא לפחד. גם אם הוא גיס שלך, אם הוא רוצה למכור לך מזוזה בלי שיש לו תעודה, תברח ממנו. הרי אם הוא היה מגיש לך מנת עוף בהכשר שאינו מקובל אצלכם לא היית אוכל, נכון? על אחת כמה וכמה כשמדובר בעוף שאין לו שום הכשר! כך גם המזוזה - אם אין לה שום הכשר, אם לסופר שכתב אותה אין תעודה, ממערכת רצינית שבודקת ובוחנת את הסופרים במבחן רציני, לפחות פעם אחת בשלוש שנים, כפי שהנהיג מרנא בעל ה'שבט הלוי' זיע"א.

"אם אין לו תעודה, אל תקנה אצלו! חד וחלק. רק ככה נוכל לשנות את המצב ולהביא לכך שלכל יהודי יהיו תפילין כשרות, ובכל בתי ישראל תהיינה קבועות מזוזות כשרות שיצילו אותנו מכל מרעין בישינו וישמרו עלינו מכל רע, בכח התורה הקדושה".

ספר התורה להגהה יסודית!

"התורם ניסה להתמקח, הרי הסופר שכתב את הספר, כבר שלח אותו למגיה שעבר עליו מרישא ועד גמירא ומצא אותו כשר ומהודר, למה צריכים עוד הגהה ועוד כזאת הגהה יקרה?

"אבל הרב קסלר - רוח אחרת היתה עמו. הוא ידע את מה שכולנו יודעים, שהמחיר שמשלמים כיום למגיה של ספרי תורה זה שלושה דולרים לעמוד! בספר תורה יש 245 עמודים, כלומר כ-735 דולר לבדיקת ספר תורה שלם. זה צחוק! בדיחה! זאת עבודה שצריכה להימשך מספר שבועות ובשקלים זה יוצא בין 2,500 ל-3,000 שקלים.

"הסביר הדיין לתורם. הרי כבר שילמת 60 או 70 אלף דולרים עבור כתיבת ספר התורה, אתה גם תעשה חגיגה גדולה בעלות של עוד 30 או 40 אלף דולרים, כלומר יש כאן בהשקעה של 100 אלף דולרים, וייתכן שכל ההשקעה הזאת היא לשווא! לא רק שלא הועלת אלא שאתה מכשיל יהודים בכך שספר התורה שלהם פסול רח"ל.

"לעומת זאת, אם תשלם 7,000 דולרים עבור הגהה רצינית ויסודית, אתה מציל את כל ה-100 אלף דולרים, ודואג לוודא שההשקעה אכן תשתלם!"

חוק, שכל בעל חייב לפנות את השלג ממדרכה שליד ביתו. מי שלא פינה היה צפוי לקבל קנס כבד. אבל אנשים זלזלו בחוק. לא היה להם כח אליו. מאידך גיסא, לא היה להם, כמוזבן, כל רצון לקבל קנס... מה עשו? כל אימת שראו את הפקח מתקרב, היו ממהרים ונוטלים את המטאטא ביד... שהפקח יראה אותם עם מטאטא ביד... כביכול עומדים הם לפנות עתה את השלג...

אבל היה שם בעל בית אחד שנשאר לעמוד ולקרא עיתון... והפקח רשם לו קנס.

שאל אותו האיש: "האם אינך רואה שאצל כולם השלג נערם ואיננו מפונה? מדוע רשמת דוקא לי קנס?"

השיב לו הפקח: "כולם, לכל הפחות, נטלו את המטאטא ביד. זה מראה שיש להם נכונות לעבוד. אתה - אפילו את זה לא עשית!"... וכאן, זעק המשגיח:

"הבה, לכל הפחות, ניקח את המטאטא ביד! נתחיל 'לעשות משהו'! נגלה רצון לטאטא את 'ערימות השלג' שהצטברו לנו על הלב! הבה נקבל על עצמנו איזושהי קבלה קטנה, שאיתה נוכל לבוא ליום הדין!" רבותי!

שכל אחד ואחד יקבל על עצמו איזושהי קבלה. את הקבלה שהציע הרב שך. את הקבלה שהציע הרב לפקוביץ. ומי שכבר, ב"ה, שומר על קבלות אלו - יראה להוסיף להתחזק, ולקבל על עצמו קבלה נוספת. העיקר שנבוא עם "משהו ביד", שנוכל לבקש מהקב"ה: "כתבנו בספר החיים למענך אלוקים חיים".

[מתוך 'דורש טוב']

יום כיפור, ואמר לו כי כבר שנים שהוא משתדל לקיים את הקבלה הזו שהמליץ הרב שך, והוא מעוניין להתחזק ולקבל על עצמו קבלה נוספת שראש הישיבה יציע לו.

רבי מיכל יהודה השיב לו: "האם שמת לב איך אנחנו מברכים ברכת 'אשר יצר'? הנה אני נמצא כאן בישיבה ורואה את הבחורים שנוטלים ידיים ביציאתם מהשירותים, ובעודם צועדים בחזרה לכיוון בית המדרש הם ממלמלים את הברכה... וכי ברכת 'אשר יצר' היא 'תפילת הדרך', שאומרים אותה באמצע הדרך? הרי בשעת ברכה אסור לעשות שום פעולה נוספת! אסור לנגב ידיים, גם לא ללכת. מדברים עם המלך!"

"כדאי שנקבל על עצמנו" - סיים רבי מיכל יהודה - "לפחות פעם אחת ביום, לעמוד מתחילת הברכה עד סופה, ולומר גם את הברכה הזאת מתוך סידור, במתינות".

הבה נתחיל 'לעשות משהו'!

רבותי!

אי אפשר לבוא ליום הכיפורים עם ידיים ריקות! אי אפשר להגיע לתפילת נעילה, שעת החיתום, בלי שקבלנו על עצמינו קבלה אחת של תשובה. לא בשמים היא! לא מבקשים מאתנו לקבל דברים גדולים! אם נבוא עם "ברכת המזון מתוך סידור", או "אשר יצר מתוך סידור", נוכל להגיד: רבנו של עולם! התקדמנו במשהו! עשינו משהו "למענך אלוקים חיים".

המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, היה רגיל לספר שברוסיה היה

הנוסח ארוך מאוד ומסתיים ב"וימלא משאלותינו במידה טובה ישועה ורחמים"

ר' הלל לא הבין את הסיבה לבקשה, והשיב לרב הבר במילים אלה: "כבודו בוודאי מבין שאין בידי להלחין את 'כל הסידור', יבחר נא כבודו קטע מסוים מתוך כל זה. ואגב יגלה את אוזני מה ראה פתאום לרעיון זה".

התשובה לא איחרה לבוא. במילים קצרות כתב הרב את התמצית הנפלאה המשקפת את חייו ואישיותו.

"באופן בסיסי, כל עבודת השם שהנני מנסה לעשות, כלולה בקטע זה שבו כמיהה עצומה לגילוי כבוד השי"ת בעולם. אכן אבחר קטע, אתה צודק שהגזמת. ובכן יתקדש שמך בנו ה' אלקיני לעיני כל חי... ונראהו עין בעין בשובו אל נוהו... ויעזור ויגן ויושיע לכל החוסים בו" - - -

כל עבודת השם שהנני מנסה לעשות... כמיהה עצומה לגילוי כבוד השם יתברך בעולם - - - כל מילה נוספת, מיותרת.

(מתוך הספר הרב הבר 'האיש והכליות')

כשהתקיימה "שבת התורמים" המסורתית לתורמי ונתרמי ארגון "מתנת חיים", התכנסה "משפחת מתנת חיים" בהמוניה והתגבשה יחדיו בקירוב לבבות. הרב, שמטבע הדברים אמור היה להיות הדמות המרכזית בשבת זו - ביכר להישאר מאחורי הקלעים ולא להתבלט יתר על המידה.

את השבתות היה מנחה באומר ובשירה, המלחין הנודע, הרב הלל פלאי - שבכישרון רב גיווט את מהלך השבתות בטוב טעם. ימים אחדים לאחר "שבת התורמים" של שנת תש"פ - שהתבררה כ"שבת התורמים" האחרונה בחייו של הרב - קיבל הרב פלאי בקשה כתובה מהרב, וזה לשונה:

"רבי הלל הצדיק, אנא תלחין ניגון טוב למילים הבאות, כפי שרק אתה יודע. ניגון שיהיה מפעל חיים, שנקביל איתו פני משיח". המילים הבאות, היו מילות הפיוט העתיק שנאמר בתפוצות ישראל, בשעה שספר התורה עושה את דרכו מארון הקודש ל"בימה":

"על הכל, יתגדל ויתקדש וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא בעולמות שברא העולם הזה והעולם הבא כרצונו וכרצון יראיו וכרצון כל בית ישראל".

מרום התרגשות. אני לא כזה 'לא יצלח', אני לא כזה 'שליימזל' כמו שחשבתי, אני המחנך של דור העתיד! אתם מבינים מה זה אומר? "נכנסתי לכיתה בצעדים רגועים, התיישבתי בכיתה, הייכתי לילדים ואמרתי להם בוקר טוב. הם חיכו לראות אותי משתולל, מעניש, אבל לא. התחלתי פשוט לשלוט בהם מכוח הסמכות הפנימית שלי, מתוך הרגשה פנימית ועמוקה ש"יש לי את זה", וההרגשה הזאת עברה אליהם ושדרה להם סמכותיות. כל האווירה בכיתה השתנתה לבלי הכר! מאותו רגע ואילך הפכתי למלמד הכי מוצלח בחיידר!!! "אחרי כמה שנים התמניתי לסגן מנהל, ובהמשך נקראתי לחיידר אחר כדי לשמש כמנהל, ומאז הכל היסטוריה, ב"ה עלייתי והצלחתי וכמו שחזה אותי מנהל זכיתי להיות מחנך משפיע מאוד ורבים מהמלמדים היום למדו אצלי או אצל התלמידים שלי שהעניקו להם הכוונה איך מנהלים כיתה ובעיקר... אך מחזיקים כיתה!!!". "ואתה יודע מה", סיים המנהל את דבריו, "אני עד היום לא יודע לומר אם אותו מנהל חכם באמת זיהה את הפוטנציאל הטמון בי, או שהתחזית הזאת שהוא סיפק לי, היא זאת שעשתה אותי כזה מוצלח, כלומר, הוא עצמו נטע בי את הפוטנציאל והפך אותי למה שאני!!!".

הסיפור הזה מדהים! אין ספק, אבל זה לא רק סיפור. זאת הדרכה לחיים למנהלים, למלמדים ולהורים. אם אנחנו רוצים להוביל משהו להצלחה, הילד שלנו, העובד שלנו או התלמיד שלנו, הדרך הטובה ביותר היא לתת בו אימון, להעביר לו את ההרגשה שאנחנו מאמינים בו ובטוחים שהוא יצליח! כשאתה נותן לילד שלך את ההרגשה שאין לך בכלל ספק שהוא יצליח, זה לא רק שאתה נותן לו ביטחון עצמי שזה דבר חשוב כשלעצמו, אלא שאתה גם מעניק לו את היכולת להצליח. זה מסר חשוב לחיים שאותו אנחנו צריכים לשנן השכם והערב!

"תקשיב טוב", אמר לי המנהל, "אתה לא המלמד הראשון שנתקל עם בעיות משמעת. זאת תופעה מאוד נפוצה אצל מלמדים צעירים, ורבים מהם באמת לא מתאימים לתפקיד. אם זה היה מישהו שלדעתי לא מתאים, הייתי מקבל עכשיו את ההתפטרות ואומר לו, יפה מאוד שאתה מבין שאתה לא מתאים וחסכת לי את הצורך לפטר אותך. אני תמיד מעדיף שזה יבוא מצד המלמד ולא אצטרך לקבל את ההחלטה הזאת על גורלו. "אבל במקרה שלך זה שונה", הוא הוסיף, "במקרה שלך אני מזהה שיש לך את כל הכישורים הנדרשים. אתה צריך פשוט לשפשף אותם קצת. זה הכל. אתה מסביר מצויין, יש לך הבנה מעולה של נפש הילד, אתה יודע לזהות דברים שלא כל מלמד מצליח לזהות, אתה מסור מאוד לעבודה ומאמין מאוד בזכות הגדולה שנפלה בחלקך להיות מלמד, ויש לך גם סוג של סמכותיות טבעית שמשום מה, וצריכים לבדוק למה, היא לא באה לידי ביטוי. "אם אתה רוצה ללכת, אתה יכול ללכת. אבל אני אומר לך שאם אתה יוצא עכשיו החוצה, אתה עושה עוול נורא לעצמך ולא לפי התלמידים שיכולת להשפיע עליהם בעשרות השנים הקרובות...". "אלפי תלמידים", שאלתי אותו, "איך הגענו לאלפי תלמידים, גם אם אלמד במשך חמישים שנה 30 ילדים בכל שנה נגיע ל-1,500 לכל היותר... פחות מאלפיים.

"לא הבנת", השיב לי המנהל, "אתה חושב שאתה יכול להיות מלמד מוצלח, ואני אומר לך שאתה תהיה זה שמלמד מלמדים אחרים, אתה תהיה מנהל של חיידר גדול ותעביר הדרכה למלמדים אחרים איך ללמד, הפוטנציאל שלך גדול הרבה יותר מ-1,500 תלמידים, ואתה רוצה לוותר על זה עכשיו ולצאת החוצה... אתה ילד גדול, תעשה מה שאתה רוצה, אבל שתדע לך שכאיש מקצוע ותיק אני מזהה אצלך פוטנציאל מיוחד במינו, שמעטים המלמדים שהתברכו בכזה פוטנציאל כמוך!!!". "יצאתי מחדר המנהל עם גו זקוף. הרגשתי שאני מרחף באוויר

המשך מעמוד 21 | הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

בני הבית העידו, כי היה זה מחזה מעורר ומלהיב לשמוע אותה מברכת מידי יום ברכות התורה בכוונה רבה ובדמעות שליש. לא היה מי שנותר אדיש למשמע תחינתה מקירות ליבה: "ונהיה אנחנו וצאצאינו כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה..." מאידך גיסא, גם אין מי שלא רחב ליבו כשבירכה "אשר בחר בנו מכל העמים..." ניתן היה להרגיש בחוש את שמחתה ואושרה על שזכתה להיות חלק מהעם הנבחר.

אין זה פלא שעם כאלו תחינות ותפילות, יחד עם השראת אורה נעימה ושמחה בבית; מרוחניות, מכל דבר שבקדושה, ישנן כאלו תוצאות: צומחים בנים וחתנים גדולי תורה, לשם ולתהילה בכרם בית ישראל.

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

הרבנית הצדקנית מרת חיה רוחמה ע"ה. הם זכו למה שבודדים בכל דור זוכים - לראות את כל בניהם וחתניהם ללא יוצא מן הכלל תלמידי חכמים מובהקים, ומרביצי תורה והוראה.

מתוך שלל המעלות הנשגבות של זוג צדיקים אלו - ההקרבה, הדוגמא האישית, הצדקות ויראת השמים ועוד ועוד, בלט כיהלום נשגב כח תפילתם, תחינותיהם ובקשותיהם לזכות בצאצאים גדולי תורה.

על מצבת קברו של רבי הירש קופשיץ נכתב: "גידל ילדיו לתורה מתוך הדחק, בתפילות ותעניות..."

את הסבתא, הרבנית קופשיץ עליה השלום, כולנו עוד זוכרים היטב. ספר התהילים לא מש משולחנה כל הימים. בכל עת מצוא היתה שופכת שיח ותפילה חמה על חינוך ילדיה ועל הצלחתם הרוחנית.

צוף התורה

מגיד המישרים הג"ר אליעזר יוטקובסקי, עם שאלות בראי הפרשה, משולבים בעובדות ומעשים מגדולי הדורות

המחותן ההמום ניגש לאמרגן האירוע, שרץ למנהל האולם ואמר לו: "לא הזמנו את זה בכלל, זאת טעות", אבל בעל האולם טפח על שכמו בידידות ואמר: "זה על חשבון הבית. מתנה מיוחדת ממני, לאות הערכה למחותן, וברכה לזוג הצעיר שיצליחו בחייהם ושיהיה להם כל טוב!".

כשיצאו המלצרים עם מנות הגורמה היקרות, שעולות 370 שקלים כל אחת, והחלו לחלק את המנות לסועדים בחתונה - כבר לא היה מי שיסתכל עליהן... כולם היו שבעים ומלאים, אף אחד לא ילך עכשיו לאכול דואט של דגי סלומון נורבגי ופורל נחלים ורוד מפולט...

בסיומו של האירוע נותרו מספיק מנות יקרות וריחניות, שאף אחד לא נגע בהן!

במקום להאכיל את הציבור במנות ששוות 370 שקלים לכל מנה, הוא הוציא אותם שבעים בעלות של כמה עשרות שקלים לסועד, לכל היותר.

המלצרים הכניסו את המנות בחזרה אל המטבח, פירקו אותן לצורך השהייה בקירור במהלך הלילה, ולמחרת שוב חיממו והגישו לאורחי הברית, שאכלו לשובע נפשם את המנות שהוכנו במיוחד לכבוד החתונה שהתקיימה אמש.

שאלה: האם בעל האולם גזל את המחותנים, שביקשו את מנות היוקרה לחתונה שלהם? או שהדבר מותר, והוא אפילו נהג בחכמה כשנתן להם לאכול לשובע מזון פשוט יותר, ועדיין הכין גם את מנות היוקרה די הצורך לכל באי החתונה?

תשובה: גזל גמור בוודאי אין כאן, שהרי בעל האולם נתן לאורחים את האופציה לאכול את מנות היוקרה, והם אלו שבחרו שלא לאכול. כמו כן, הוא בוודאי לא גזל אף אחד כשחילק דג מלוח ופרוסות קוגל לבאי החתונה, במיוחד שהמחותנים לא אסרו עליו לעשות זאת.

עם זאת, אין ספק שמדובר בהערמה, ובעל האולם נהג שלא ביושר, כשגרם לכך שאורחי החתונה בעצם לא יכלו לאכול את המנות היוקרתיות כל כך, שהוזמנו עבורם.

המעשה הזה די מזכיר את המשל שאמרו חז"ל על השועל, שהתגנב לכרם דרך פרצה קטנה כי היה רעב ורצה לאכול, ולאחר שאכל כל שבעו לא יכול היה לצאת, כי גופו התרחב מהענבים שאכל. נאלץ השועל לצום עד שהרזה בחזרה, ויכול היה לצאת מהכרם. עמד השועל ואמר: "כרם כרם, רעב נכנסתי אליך ורעב יצאתי ממך" - כך העולם הזה.

מגיד המישרים הגאון רבי יעקב גליסנקי זצ"ל שאל פעם, מה בעצם

1 השיב לי מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל בענוותנותו: "נו... א גרויסע חכמה. סבתא שלך גידלה יתומים לכן זכתה לאריכות ימים, אבל אני הרי לא גידלתי יתומים, למה שאזכה לכאלו חיים ארוכים?"

"כִּי תֵבֵא בְכֶרֶם רֵעֶךָ וְאָכַלְתָּ עִנְבָיו שְׂבָעְךָ" (דברים כ"ג, כ"ה)

מעשה היה בבעלים של אולם יוקרתי במיוחד, שאירח אירועי שמחה של המשפחות העשירות והמבוססות ביותר.

ביום מן הימים הוזמן אירוע באולם, והתפריט שנבחר כלל פחזניות כמהין ברוטב טריאקי כמנת פתיחה, דואט של דגי סלומון נורבגי עסיסי ופורל נחלים ורוד מפולט, במתבל אדום-לבן (סלק וטחינה) כמנה ראשונה, ונתח אנטריקוט ענק, על גבי מצע של עלי חסה ביבי, עם מחית תפוחי אדמה ורצועות של גזר מוקפץ.

כל מנה, אם תהיתם, עולה 370 שקלים. בעל השמחה הזמין את הכמות הנדרשת לו לחתונה, ובעל האולם החל להיערך עם ההצטיידות בחומרי הגלם היקרים, להכנת מנות הגורמה הללו.

ואז, ימים אחדים לפני החתונה הגדולה, הוא קיבל הזמנה נוספת. מסתבר שאחד מעשירי העיר זכה בשעה טובה להולדת נכדו הראשון, ובשמחתו כי רבה החליט לערוך סעודת ברית באירוע יוקרתי במיוחד. הוא בא לאולם והזמין את אותה המנה, אבל למספר מוזמנים קטן יותר כמובן, כי הרי מדובר בסעודת ברית ולא בחתונה ענקית.

בעל האולם החל להיערך להזמין כמות נוספת, אבל אז התברר שיש מחסור חמור בדגי פורל מפולטים, ושהמשלוח האחרון של נתחי האנטריקוט מתעכב מעט, כך שהוא לא יכול לתת את המנות הללו לברית המתקרבת.

פתאום נצנץ במוחו רעיון נפלא! הוא הורה לעובדי המטבח להכין כמויות גדולות של כנפיים צליות, פרוסות דג מלוח בירקות, עם קרקרים פריכים ולחמניות ביס' ריחניות שברכתן מזוונות כמובן, טשולנט בשרי עם גושי בקר לרוב, ואיך לא... מגשים עמוסי קוגל תפוח אדמה וקוגל איטריות.

בתזמון מושלם הוצאו המגשים הללו לבר ענק שנפתח בכניסת האולם כ-20 דקות לפני חלוקת המנה העיקרית. הציבור בא לטעום, אנשים מילאו צלחות ואכלו לשובע.

התלונה שלנו על השועל? וכי איזו ברירה אחרת היתה לו? הרי הוא היה רעב ורצה לאכול, מה היה עדיף שלא יכנס בכלל, ולא יאכל כלום?

אלא התשובה היא, היה רבי יענקלה אומר, שהשועל אמור הרי להיות חכם. הוא היה צריך לקטוף ענבים, לזרוק החוצה דרך הפרצה, לצאת החוצה ואז לאכול את הענבים.

כך גם בעולם הזה. האדם בא לעולם הזה כשהוא רעב, מנוער ממצוות ומעשים טובים. אם הוא יעסוק ב'לאכול ענבים', הוא יצא מכאן רעב כפי שהיה כשנכנס, אבל אם יש לו שכל, עליו להכין ענבים לאחר כך, לזרוק אל מעבר לגדר - לעולם הבא, וכך כשיצא מהעולם הזה יהיו לו הרבה ענבים לאכול... אנחנו צריכים לצבור הרבה זכויות, מצוות, מעשים טובים, דפי גמרא, פרקי תהילים. לאסוף ולאגור כמה שיותר.

היתה לי סבתא, מרת בלומה הינדא קריגר ע"ה, שזכתה להאריך ימים ונפטרה בגיל 105. גם בשנותיה האחרונות היא היתה צלולה וחיונית מאוד.

למעשה היא היתה סבתא חורגת, הם גרו בפולין ולא היו להם ילדים, לכן אימצו שני ילדים יתומים ממשפחת ליפשיץ - נכדי ה'שמח משה' וה'ארי דביה עילאה', שאחד מהם היה תינוק קטן מאוד, ומאחר והיו צריכים לשכור לו מינקת, הם הרחיקו נדוד עד רומניה שם מצאו מינקת. בפועל המעבר הזה מפולין לרומניה הציל אותם, עם פרוץ המלחמה, אבל זה כבר סיפור אחר. בכל מקרה, אותו תינוק שאימצה מרת בלומה קריגר, היה סבי רבי אריה קריגר (ליפשיץ) זצוק"ל.

היא היתה 'גליציאנית' אמתית, עם כל ה'שמאלין' והעוקצנות של יוצאי גליציה. כשהייתי מגיע לבקר אותה אחרי שבועיים, היא היתה אומרת לי באידיש עסיסית: "אליעזר, איפה היית? כל כך הרבה הצטערתי ודאגתי לך, הייתי בטוחה שקרה לך משהו לא טוב...", ואני הייתי צריך למצוא כל פעם הסברים אחרים, למה לא באתי לבקר במשך שבועיים תמימים...

בכל מקרה, סבתא ע"ה אמרה לי בערוב ימיה משפט מאוד חכם: "אנשים חושבים שאם מישהו יחיה מאה שנה זה הרבה זמן. אני אומרת לך, אליעזר, זה בכלל לא הרבה זמן! אני רק אתמול נולדתי ואני כבר בת 103. בהתחלה הזמן עוד עבר בקצב איטי קצת, אבל אחרי זה, זה נהיה מאוד אינטנסיבי, קידוש-הבדלה, קידוש-הבדלה והופס, כבר מגיעים לכסא גלגלים. הנה אני כבר בת 103 ולא הספקתי שום דבר לעשות, מכל מה שתכננתי ורציתי לעשות כאן בעולם.

"לכן אני אומרת לך 'וואס דו ווארפסט אהין וועסטו האבן' - מה שאתה זורק לשם, יהיה לך. תזרוק כל הזמן עוד מצוות ומעשים טובים אל מעבר לגדר, שיהיה לך שם אוצרות גדולים ככל האפשר. שלא תישאר בסוף בלי כלום..."

לימים, ישבתי פעם בערב חג הסוכות, אצל מורי ורבי מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, ובמשך כמה שעות התקשרנו לנדיבים שתרמו כסף ל'קרן החזקת התורה'.

אני הייתי מבקש מפעם לפעם מראש הישיבה זצ"ל, שיבקש מכמה

נדיבים שיתרמו כסף בעין יפה לקרן החזקת התורה, אבל מרן מעולם לא רצה לבקש מיהודי שום תרומה מטעמיו שלו, ואפילו לא לשיבת 'ארחות תורה' וכדו'. אך מרוב הערכתו לאברכים עמלי תורה בארץ ישראל, ניאות לשבת בערב סוכות ובערב חג הפסח, כדי להודות לנדיבים הגדולים, ובראשם הרב ר' ראובן שראן שליט"א, הגבאי הנאמן של הקרן העוסקים בצרכי ציבור באמונה, הרב ר' אברהם מוטשאן שליט"א ורבים אחרים ולאחל להם "חג כשר שמח".

כך הייתי מתקשר לעוד תורם ועוד תורם, וראש הישיבה היה מברך אותם בחביבות. זה כמוזן לקח זמן כי הוא כבר היה מאוד מבוגר וכמוזן גם מאוד עסוק... היינו צריכים לעשות הפסקות רבות באמצע.

בשנה האחרונה, כשהסתיימה רשימת התורמים ועמדתי לצאת מהבית, איחלתי למרן זצ"ל שיזכה לאריכות ימים. הוא חיך ואמר לי "אני כבר זקן", כלומר לאריכות ימים הוא כבר זכה, הוא היה אז כבן 102...

אמרתי לראש הישיבה זצ"ל, שזה כלום, רק 102 שנה. סבתא שלי היתה בת 105 והיא אמרה שזה מעט מאוד זמן, זה לא נקרא אריכות ימים עדיין...

שאל אותי מרן זצ"ל: "מה היתה הסבתא שלך עושה, במה זכתה לאריכות ימים?", השבתי לו שהיא גידלה שני יתומים בתוך ביתה, כאילו היו ילדיה שלה.

השיב לי מרן בענוותנותו: "נו... א גרויסע חכמה. סבתא שלך גידלה יתומים לכן זכתה לאריכות ימים, אבל אני הרי לא גידלתי יתומים, למה שאזכה לכאלו חיים ארוכים?..."

2 עכשיו הוא מבין שיש בביתו מכשול גדול, הוא רוצה לרוץ הביתה, לתפוס את המשקל המקולקל ולזרוק אותו לפח האשפה הקרוב. הבעיה היא שהמשקל הזה מוקצה בשבת...

"אָבן שְׁלֵמָה וְצֶדֶק יִהְיֶה לָךְ" (דברים כ"ה, ט"ו)

מעשה ביהודי שהיה לו עסק בבעלותו, והמשקל שהיה בחנות התקלקל, כשהיו מניחים עליו מוצרים שמשקלם קילו, הוא היה מראה שהם שוקלים עשרים גרם יותר. הקונים העירו לו פעם ופעמיים, והוא הבין שזה ממש חשש של גזל, ולכן קנה משקל חדש ומדויק. את המשקל הישן הוא לקח הביתה כדי שהילדים יוכלו לשחק בו.

כשהגיע בשבת פרשת כי תצא לבית הכנסת, הוא התיישב בשיעור של הרב, בספר 'מנחת חינוך', ופתאום הוא שומע שאסור להחזיק משקל מקולקל בבית, זה ממש איסור מדאורייתא. הוא אף פעם לא חשב על כך, וכשהיה שומע בקריאת התורה "אבן שלמה... יהיה

לכתחילה להוציא אותו החוצה כדין כל כלי שמלאכתו לאיסור, שמוותר לטלטלו לצורך מקומו.

מעשה ביהודי שהתפרנס מעבודתו כשוחט, שנכנס לרבי ישראל מסלנט ותינה בפניו את דאגתו הגדולה: "אני לא יכול לישון בלילות", אמר היהודי, "מונח על כתפי עול כבד במיוחד, אני שוחט עופות, וכל הזמן עולה בי החשש שאולי חלילה וחס לא שחטתי כראוי, אולי לא זיהיתי פגימה בסכין כי הסחתי דעת, והאכלתי לבני ישראל מאכל טריפה רח"ל. לכן החלטתי שאני עוזב את מלאכת השחיטה, ועובר לעסוק במשהו אחר".

התעניין רבי ישראל אצל השוחט הפורש, מה היא המלאכה החדשה שהוא בוחר לעצמו, והשוחט סיפר לו שהוא רוצה לפתוח חנות קטנה לממכר מוצרי סדקית ועוד.

נזעק רבי ישראל ואמר לשוחט: "שמעו אוזניך מה שפיך מדבר! אתה נוטש את מלאכת השחיטה כי אתה חשש מלאו אחד ויחיד של איסור אכילת נבילה. במקום זאת אתה הולך לעסוק במסחר, תחום שבו אתה יכול להיכשל בעשרות לאווים ואיסורים חמורים רח"ל. יש את העניין של מידות ומשקלות, יש איסור של גזל, גניבה, עושיק, הלנת שכר שכיר, מדבר שקר תרחק, כל ענייני החושן משפט תלויים במקצוע הזה!

"לפני שאתה פותח חנות", אמר לו רבי ישראל, "עליך ללמוד את כל 'חושן משפט', בטור וב"י ובשולחן ערוך, ורק לאחר מכן תוכל לעסוק במסחר מבלי להיכשל בלאווים חמורים".

כעין זה מסופר על רבי אליהו רגולר, בעל ה'יד אליהו' שפעם התיעץ אתו אברך האם כדאי לקחת את כספי הנדוניה שקיבל מחמיו, ולהשתמש בהם לפתיחת עסק. שאל אותו רבי אליהו: "האם יש לך את כל הכישורים הנדרשים כדי לנהל חנות?". תמה האיש, וכי אילו כישורים מיוחדים נדרשים לשם כך? והשיב לו רבי אליהו, שכדי לפתוח עסק צריכים ללמוד קודם 'חושן משפט' ולהיות בקי בהלכות הנוגעות לענייני ממון, כי בקלות אפשר להיכשל בהן חלילה.

בספר 'המאורות הגדולים' מסופר, שפעם בא חזן לפני רבי ישראל מסלנט ואמר לו שמאחר והוא קיבל מינוי לשמש כבעל תפילה ובעל תוקע בקהילה פלונית בימים הנוראים, הוא רוצה שהרב ידריך אותו מה לכוון ב'ונתנה תוקף', מה לכוון בברכות על תקיעת שופר ועוד. השיב לו רבי ישראל: "עליך לשנן היטב את כל הניגונים מראש, ולהתאמץ שיהיה קולך נעים במהלך התפילה, כדי שלא תיכשל חלילה בגזל. משלמים לך כדי שתתפלל בנועם ובחן, ועליך למלא את חלקך בעסקה בצורה הטובה ביותר".

לך", הוא הבין את זה בערך כמו שהוא הבין את הפסוק: "גופרית ומלח שריפה כל ארצה". אין לו מושג מה זה אומר, הוא חשב שזה משהו שלא נוהג בזמן הזה...

עכשיו הוא מבין שיש בביתו מכשול גדול, הוא רוצה לרוץ הביתה, לתפוס את המשקל המקולקל ולזרוק אותו לפח האשפה הקרוב. הבעיה היא שהמשקל הזה מוקצה בשבת... כלומר, הוא צריך להמתין עד מוצאי שבת, ובינתיים הוא עובר בכל רגע על "לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן", ועל עשה של "אבן שלמה וצדק יהיה לך", ונכלל רח"ל בכלל "כי תועבת ה' כל עושה אלה" - ה' ישמור ויציל.

שאלה: האם איסורים חמורים אלו דוחים את איסור מוקצה, ומותר לו לזרוק את המשקל לפח בשבת? וביתר שאת, האם בכלל הוא עובר על איסור זה בשבת, כשהמשקל הוא מוקצה וכשאיסור לעסוק במקח וממכר, ואין שום חשש שיבוא להשתמש במשקל כדי למכור למישהו סחורה באמצעות המשקל הזה?

ועוד יש לעיין, האם בכלל יש פה איסור? אולי ברגע שהוא הקצה את המשקל לצורך משחק של הילדים, ממילא אינו עובר על שום איסור, ואפילו בימות החול?

תשובה:

ישנן דעות בין הפוסקים האם יש איסור מידות ומשקלות במשקל שאינו שימושי בכלל לצורכי שקילה, כמו במקרה שלנו שהפך למשחק ילדים, ולכן פסק הגאון רבי נתן רוטשילד שליט"א רב הקהילה החרדית בעפולה, שיש לעשות סימן היכר ברור שמדובר במשחק, לשים מדבקה וכדו', ואז בוודאי יהיה מותר.

אמנם, במקרה שיש כן חשש של שימוש במשקל, יש לחשוש גם לאיסור מידות ומשקלות, ואפילו בשבת קודש עצמה, שזה יום שאין עוסקים בו במסחר, אין להחזיק משקולת כזאת בבית העסק או במקום שבו הדבר יכול לגרום למכשול בימות החול, ולמעשה הציע מרן גאון ישראל הגר"ד לנדו שליט"א, שיניחו על המשקל איזה חפץ של היתר, כדרך שמטלטלים על ידי כיכר או תינוק. וכמובן כל אחד ואחד ייוועץ עם מורה הוראה, ואנו רק לחידודי בעלמא באנו, להרבות שמחה של תורה בבתי ישראל.

זכיתי להציג את השאלה הזאת בפני הגאון הגדול רבי עמרם פריד שליט"א, ואמר לי שלפי דעת המשנה ברורה ושאר פוסקים הסוברים שדין "לצורך מקומו", נאמר גם כאשר האדם רוצה שהחפת הספציפי הזה לא יהיה במקום זה, ולכן מעביר אותו למקום אחר, הרי שבמשקל שאסור מדין 'כלי שמלאכתו לאיסור' מותר

עורך אחראי: הרב משה הרמן • **גרפיקה:** הרב צבי לוצקין • **צילום:** פוטו ציון, פלאש 90, שאטרסטוק
כותבים: הרב יהושע לייבזון leib1964@gmail.com • הרב ישראל לויש israel.layosh@gmail.com
הרב אליעזר יוטקובסקי a6150805@gmail.com • הרב אברהם פוקס sefer012@gmail.com
הרב ישראל היימן i0548467550@gmail.com • הרב יעקב לוסטיגמן eli.fridman123@gmail.com
הרב אהרן כהן a0533185209@gmail.com
כתובת מייל לתגובות: info@dirshu.co.il • **טלפון:** 02-5609000 • **הדפסה:** חסר ואמונה
לקבלת העלון במייל: dirshu@dirshu.co.il

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ האם ניתן ליטול ידים בכלי זכוכית סדוק?
- ◆ האם ניתן להשתמש בשקית ככלי לנטילת ידים?
- ◆ האם ניתן ליטול ידים ישירות מן הברז?

נטילת ידים בכלים שונים

- כלי שנסדק - יש אומרים שהוא פסול לנטילת ידים אף אם מדובר בסדק שְׁמַיִם אינם יכולים לחדור דרכו אל הכלי; ויש אומרים שדין הסדק כדין הנקב (ראה תקצירים קודמים).
- כלי זכוכית המשמש למים חמים וקרים, שנסדק - אם כשישפכו לתוכו מים חמים יישר מחמת הסדק, הריהו לנטילת ידים אף אם הסדק דק מאוד והמים אינם מחלחלים דרכו כלל.
- כלי שאינו עומד ללא תמיכה - פסול לנטילה, אך אם כשנשפכים הימנו המים ללא התמיכה נותרת בו רביעית - ניתן ליטול בו ידים בכמות המים שהוא מכיל ללא התמיכה.
- תיק, סל קניות, וכיוצא בהם, אשר אינם מיועדים למים, אף אם התקין להם מושב, אשר בשעה שהם מונחים עליו הם מכילים רביעית מים ללא תמיכה נוספת - פסולים לנטילה.
- כלי שמיוצר באופן ששפתו האחת גבוהה מחברתה, וכגון שיש לכלי 'פִּייה' הנמשכת כלפי מעלה או כלפי מטה - יש אומרים שאין ליטול ידים אלא דרך הצד הנמוך יותר, ויש חולקים.
- כלי שבתחתיתו קבוע ברז, ניתן ליטול בו ידים בין דרך הפתח העליון של הכלי, ובין דרך הברז, (וראה להלן). ויש להקפיד גם על אפשרות סגירה הרמטית של הברז, וכן שהברז יהיה מחובר לכלי בצורה הרמטית.

שפיכת מים מתוך כלי וב'כוח גברא'

- יכול אדם ליטול את ידי חברו בכלי, אך ידיו אינן נחשבות כ'כלי לגבי חברו, ולכן אם חפן רביעית מים בידיו ושפכם על ידי חברו, אין זו נטילה.
- מי שנטל את ידו האחת ברביעית מים מתוך כלי, ונשארו מים

בידו, ושפכם על ידו האחרת - לדעת רוב הפוסקים, הנטילה פסולה; ולדעת רבנו תם הנטילה כשירה.

• בנטילת ידים, צריך שהמים יִשְׁפְּכוּ על ידי הנוטל בכוח אדם, ובלשון הפוסקים: 'פְּחַ גְּבָרָא', ולכן צריך לשפוך באופן שהמים יגיעו עד כל שטח היד בכוח השפיכה, ולא מתוך זרימה עצמונית.

• אין ליטול ידים מתוך ברז קבוע בקירות הבתים בימינו, ואף בשעת הדחק, ויש שהקלו בשעת הדחק, בתנאים מסוימים.

• ישנם שני תנאים בסיסיים לנטילת ידים: כלי ו'כח גברא'. ולכן, טבילת הידים, או שְׁכֻשׁוֹן, במים שבכלי - אינם נחשבים לנטילה. אולם, לדעת בעל הלכות גדולות, שכשון הידים בכלי נחשב לנטילה. ואם חיברו כלי לקרקע - נחלקו הפוסקים אם אף לדעת בה"ג השכשון בו נחשב כנטילה. ואם יצרו כלי בדבר המחובר לקרקע - נחשב הכלי כקרקע, ולכל הדעות אין השכשון בו נחשב כנטילה.

• מיכל מים שבתחתיתו קבוע ברז - יש אומרים שאין ליטול ידים ישירות מן הברז; אך לדעת פוסקים רבים, ניתן ליטול מן הברז, בתנאים מסוימים. ולכתחילה, יש להעדיף נטילה מכלי רגיל.

הלכות שונות

- מקוה מים שיש בו יותר מעשרים סאה מים שאינם שאובים בכלי, ניתן להשלימו עד ארבעים סאה ממים שנשאבו בכלי, על ידי 'המשכת' המים בחריץ שבקרקע לתוך המקוה.
- זרם של נוזלים המועברים מכלי אל כלי - המכונה 'נְצוּק' - בדרך כלל אינו נחשב מבחינה הלכתית כחיבור בין הנוזלים שבכלי האחד לנוזלים שבכלי השני, בין לקולא ובין לחומרא.

74

מתחתנים בחודש אלול.

יתומים

רבן של ישראל מרן רבינו ראש הישיבה
רבי דוב לנדו שליט"א
בברכה אישית בחתימת יד קדשו

"הנני בבקשתי עבור המגבית
למען שבעים וארבעה יתומים
שעומדים להנשא בס"ד בחודש אלול, הנערכת
על ידי המוסד החשוב מאד 'קופת העיר'.

**אין צורך להאריך בחשיבותה
ובנצרכותה הרבה**

**אשרי כל המטה כתף
בהונו ואונו, וברכת
כתיבה והתימה טובה
לתורמים למצווה
רבתי זו"**

קדושת כ"ט
א"י י"ט

א"י י"ט

לתרומות עבור 74 יתומים המתחתנים
בחודש אלול - קרן מס' 10900

הכסף מתחלק בין כולם בשווה ולפי הצרכים - לפי הוראות הרבנים
- המגבית עבור יתומים ואלו שבבחינת יתומים לפי פסקי הרבנים

1800-39-47-47

בכל תרומה חובה לציין: עבור קרן 10900

"בסעודה הראשונה, אכלנו חתיכת חלה, ושתינו מים מן הברז, אנחנו וכל הילדים. בסעודה השניה, בשבת בבוקר, אכלנו חלה ושתינו מים. וכך גם בסעודה שלישית, חלה ומים..."

מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א,
בסיפורים ייחודיים מביתו על ניסיונות ושמירת שבת כהלכתה

אמרה אז רעייתי שאנחנו לא נאכל מאומה מכל המאכלים שהנחנו במקרה. אמנם, למזלנו החלות נשארנו בחוץ, וגם מים היו בכיור... בסעודה הראשונה אכלנו חתיכת חלה, ושתינו מים מן הברז, אנחנו וכל הילדים. בסעודה השניה, בשבת בבוקר, אכלנו חלה ושתינו מים. וכך גם בסעודה שלישית, חלה ומים...

היא הסבירה לילדים בשפה יפה, שכל מה שקורה בעולם הוא ניסיון לאדם, וכדי לעמוד בניסיון זה אנחנו זקוקים לזכויות, ולא כל אחד זוכה לכך.

במשך כמה שבועות לאחר מקרה זה, היתה רעייתי ע"ה מספרת לכולם על 'השבת המיוחדת ההיא, מעונגת התפנוקים, שלא היתה לנו מעולם'...

והנה, לאחר שבעלי-הבית ניתק את הנורה מהמקרר, יתכן שהיה מותר להוציא מִשֵׁם את המאכלים; אולם בכל זאת, כדי להוקיר את השבת ולהראות שאנו לא רוצים ליהנות בשום אופן מחילול שבת, החליטה לנהוג כך.

ולכן התבטאה אחר-כך ואמרה שהיתה זו השבת היפה ביותר בחיי. 'מעדני מלכים' שכאלה, כמו מים וחלה, לה ולמשפחתה, לא טעמה מעולם...

הנהגות אלו מצביעות על אדם הרואה בעיניו את קדושתה של שבת-קודש, ומוכן להקריב את כל אשר לו למען קדושה זו. צריכים לשאוף להגיע לכך, אבל ברור שקדושת השבת 'מדברת', ברמה כזו או אחרת, אל כל יהודי.

ולכן, יעשה כל אחד את חשבון-נפשו בענין השבת, ויחשוב באיזה דברים הוא מסוגל להתחזק בשמירתה, ובשמירת צבינה בביתו.

(מתוך הספר 'שמחה בבית' בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

כאשר התגוררנו עדיין ב'סימטת יבנה' בבני ברק, נפל בליל שבת קודש נר אחד מפמוטי השבת על המזנון בסלון, וכיוון שעל פי דין היה אסור לכבות את הנר הזה, הוא המשיך לדלוק שם, עד שעשה חור גדול בתוך המזנון.

לאחר השבת הגיע בעל מלאכה לביתנו, כדי לתקן דבר אחר, וכשראה את החור במזנון אמר שיש באפשרותו לתקן את הנזק ולסגור את החור בצורה אומנותית, עד שלא ירגישו בו כלל.

אשתי ע"ה, מרת עליזה-שושנה, סירבה לתקן את החור, באומרה: "אינני רוצה להעביר מן הבית את כבודה של השבת! אדרבה, שיראו כל הנכנסים לביתנו, שאנחנו מוקירים את השבת ושומרים על הלכותיה בקפדנות רבה. זה הוא הכבוד שלנו, שאנחנו מתכבדים בחור שנוצר על ידי שלא כיבנו את הנרות!"

מרוב הבלבול ניתק את המנורה

כמו כן, בשבת לא רצתה לעסוק בשום דבר חולין, ולא לקרוא אפילו בעתונים חרדיים. היא ישבה וסיפרה סיפורי צדיקים, למדה חומש ורש"י, ו"צאינה וראינה".

אני רוצה לספר מעשה נוסף בענין השבת. במשך תקופה ארוכה מאוד שִׁבְתֵנו מדי שבת בחולון, ואמרנו שם שיעורי תורה. היה זה עוד בטרם הוקמה רמת אלחנן, והיא היתה אורזת וטורחת כל-כך הרבה, כדי ליטול עמה את המזון שהכינה לשבת.

פעם אחת התארחנו אצל משפחה נכבדה. והנה, ראש המשפחה שכח לנתק את הנורה במקרר, ואנחנו לא ידענו זאת. ביום ששי הכנסנו את כל האוכל למקרר, ובתחילת השבת כשבעלי-הבית פתחו את דלת המקרר, הבחינה רעייתי שהנורה נדלקה.

בעלי-הבית נבהל, ומרוב בלבול ניתק את המנורה - בשבת! כיון שכך,